

«Meldeplikt eller meldesvikt?»

Hvordan forholder barnehageansatte seg til meldeplikten til barnevernstjenesten?

- En kvalitativ studie

Silje Meland Olsen.



MASTEROPPGAVE

Masterprogram i barnevern

Vår 2019

Det psykologiske fakultet

HEMIL-Senteret

Forfatter: Silje Meland Olsen.

Veileder: Anette Christine Iversen.

Forord

To år med masterstudier er nå over, og blod svette og tårer har vært en beskjedne frase det siste året. Reisen har vært spennende, krevende, slitsom og lærerik. Jeg har stiftet nye bekjenskaper, økt kunnskapen min, og fått lov til å fordype meg i et tema jeg brenner for.

Tusen takk til alle informantene mine som lot meg få ta del i deres erfaringer og tanker, og som stilte opp til intervju i en ellers hektisk barnehagehverdag. Dere gav meg muligheten til å se ting på en annen måte enn det jeg gjorde før jeg startet med oppgaven.

Tusen takk til veilederen min Anette Iversen, som gjennom året har gitt meg gode råd og konstruktiv kritikk. Jeg er takknemlig for all hjelp og støtte jeg har fått fra deg.

Sist men ikke minst, tusen takk til familie og venner som gjennom prosessen har vært støttende, trøstende, rådgivende og motiverende. Uten dere hadde ikke dette gått. En ekstra takk går til mamma, som har lært meg å aldri gi opp, selv når det stormer som verst.

Bergen, mai 2019

Silje Meland Olsen.

Sammenheng

Tidligere forskning viser at ansatte i barnehagen underrapporterer når det gjelder mistanke om mishandling og omsorgssvikt, og det er lite kunnskap om hvordan beslutningsprosessen om å sende bekymringsmelding foregår.

I denne studien tar jeg utgangspunkt i en økologisk beslutningsmodell som har til hensikt å gi forståelse for kontekst og prosessen i en beslutningstaking.

Problemstillingen for oppgaven er: *«Hvordan forholder barnehageansatte seg til meldeplikten til barnevernstjenesten?»*.

Prosjektets formål er å undersøke barnehageansattes opplevelser med meldeplikt til barnevernet, og få en bredere kunnskap om hvilke forhold som påvirker beslutningsprosessen. Videre er målet å få bedre innsikt i hvordan temaet utfordrer barnehagens virksomhet, praktisk, faglig og pedagogisk.

Studien er en kvalitativ studie hvor intervju som metode er blitt brukt. Studien baserer seg på intervju med åtte barnehagelærere/barnehageansatte tilknyttet ulike barnehager i Hordaland. Informantene er tilfeldig utvalgt. Varighet på intervjuene er fra 30-60 minutter, og intervjuene ble tatt opp via lydopptaker og transkribert ordrett.

Studiens resultater baserer seg på fire hovedfunn med noen undertema under hvert funn. Sammensatt viser funnene at det er ulike tegn som fører til bekymring hos informantene, og at behov for organisatorisk støtte er en vesentlig faktor i beslutningsprosessene. Hvordan informantene forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten er ulik, og videre er foreldresamarbeidet i barnehagen en utfordring, fordi informantene frykter at samarbeidet med foreldrene kan gå på bekostning av hvorvidt de melder eller ikke. Samarbeidet med barnevernstjenesten oppleves som en enda større utfordring når det gjelder hvorvidt det meldes eller ikke.

Summary

Previous research shows that employees in the kindergarten underreport when it comes to suspicion of child abuse and neglect. There is little knowledge about how the decision-making progress of sending a concern notification takes place.

In this study, I am based on an ecological decision model that intends to provide understanding of the context and the process in a decision-making.

The issue for the thesis is *“How do kindergarten employees relate to the duty to notify the child welfare service?”*

The purpose of the project is to investigate the experience of kindergarten’s employees with a duty to report to the child welfare service, and to gain a broader knowledge of the factors that influence the decision-making process. Furthermore, the goal is to gain a better insight into how the topic challenges the kindergarten’s business, practical, academic and pedagogical.

The study is a qualitative study using an interview as a method. The study is based on interviews with eight kindergarten teachers/kindergarten staff members associated with various kindergartens in Hordaland. The informants are randomly selected. The duration of the interviews is from 30-60 minutes, and the interviews were recorded via audio recorder and transcribed verbatim.

The results of the study are based on four main findings with some subthemes under each finding. In summary, the findings show that there are various signs that cause concern among the informants, and that the need for organizational support is a major factor in a decision-making. How the informants relate to the duty to notify the child welfare service is various, and furthermore, the parent co-operation in the kindergarten is a challenge, because the informants fear that the cooperation with the parents can go at the expense of whether or not they report. The collaboration with the child welfare service is experienced as an even bigger challenge when it comes to whether or not it is reported.

Innholdsfortegnelse:

1.0	<i>Introduksjon</i>	8
1.1	Bakgrunn for studien.....	9
1.2	Problemstilling	10
1.3	Oppgavens oppbygging.....	10
2.0	<i>Sentrale begreper</i>	11
2.1.2	Konsekvenser av omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep	11
2.2	Omsorgssvikt, overgrep og mishandling	12
2.2.1	Omsorgssvikt	12
2.2.2	Fysisk mishandling.....	13
2.2.3	Psykisk mishandling	13
2.2.4	Seksuelle overgrep.....	14
2.2.5	Mishandling av barn.....	14
3.0	Barnehagen og barnevernstjenestens rammer og oppgaver	15
3.1.1	Barnehagen.....	15
3.1.2	Barnevernstjenesten.....	16
3.1.3	Samarbeid.....	18
3.4	Lovmessige føringer.....	20
3.4.1	Taushetsplikt	20
3.4.2	Opplysningsplikt og meldeplikt	22
3.4.3	Barrierer	24
4.0	<i>Teori og tidligere forskning</i>	27
4.1	Økologisk beslutningsmodell	27
4.2	Forskningsgjennomgang.....	31
4.2.1	Underrapportering ved mistanke om barnemishandling.....	31
4.2.2	Samarbeid med barnevernstjenesten	34
5.0	<i>Metode</i>	35
5.1	Kunnskapssyn og vitenskapsteori	35
5.2	Forforståelse	38
5.3	Gjennomføring	38
5.3.1	Forskningsdesign og metode	38
5.3.2	IPA analyse	39
5.3.3	Intervjuguide	39
5.3.4	Rekruttering og utvalg.....	40
5.3.5	Forundersøkelse	41
5.3.6	Gjennomføring	42
5.4	Forskningsetiske vurderinger knyttet til undersøkelsen	42
5.4.1	Konfidensialitet	42
5.4.2	Konsekvens av deltakelse	43
5.5	Kvalitetssikring	43
5.5.1	Reliabilitet.....	44
5.5.2	Validitet.....	44
6.0	<i>Presentasjon av funn og diskusjon</i>	45
6.1	Tegn som fører til bekymring	48

6.1.1 Mangel på klær, utstyr og dårlig hygiene	48
6.1.2 Endring i atferd	50
6.1.3 Sår og synlige merker/blåmerker	51
6.1.4 Barnets utsagn	52
6.2 Diskusjon.....	53
6.3 Behov for organisatorisk støtte	55
6.3.1 Behov for dialog og diskusjon om bekymring	55
6.3.2 Behov for mer kunnskap og opplæring.....	57
6.4 Diskusjon.....	59
6.5 Konsekvenser for foreldresamarbeidet	60
6.5.1 Relasjonen med foreldrene	60
6.6 Diskusjon.....	62
6.7 utfordringer med samarbeidet med barnevernstjenesten	63
6.7.1 Tilbakemeldinger fra barnevernstjenesten etter sendt bekymringsmelding	63
6.7.2 Usikker på nytten ved å melde til barnevernstjenesten.....	65
6.7.3 Forslag til forbedring	66
6.8 Diskusjon.....	68
7.0 Oppsummerende drøfting og avslutning.....	70
7.1 Hvordan forholder barnehageansatte seg til meldeplikten til barnevernstjenesten?	71
7.2 Studiens styrker og svakheter	75
7.3 Avslutning og implikasjoner for praksis	75
Litteraturliste	77
Vedlegg	82
1. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	82
2. Intervjuguide:	85
3. Godkjenning av NSD	87

1.0 Introduksjon

De fleste barn i barnehagealder tilbringer store deler av dagen sin i barnehagen. Mine erfaringer med å jobbe i barnehage tilsier at det er en arena hvor barn får mulighet til å utfolde seg, lære, danne vennskap, utfordre seg selv, leke, oppleve nye ting og være trygge. Som ansatt i barnehagen har vi et stort ansvar ovenfor barn, og påse at disse overnevnte punktene best mulig blir gjennomførbare og oppnåelige. Jeg mener at vi som jobber i barnehage legger grunnlaget for barnas videre reise i livet.

I barnehageloven §22 blir det beskrevet følgende:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten. Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barnevernstjenesten uten ugrunnet opphold

a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,

b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,

c) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven §6-4. (Barnehageloven, 2005, §22)

Tall fra 2017 viser at det går 281 600 barn i barnehage og 96% av disse har heltidsplass. Andelen barn med heltidsplass har økt de siste årene, og med heltid menes et opphold i barnehagen på minst 41 timer i uken (Utdanningsdirektoratet, 2017).

I 2014 mottok barnevernstjenesten 52 996 bekymringsmeldinger på landsbasis.

Barnevernloven (1992, § 6-4) forklarer at barnehagepersonell og andre offentlig ansatte plikter å videreformidle opplysninger til barnevernstjenesten hvis de har grunn til å tro at et barn blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt i hjemmet. Fra 1997- 2006 var det bare 3% som ble meldt fra barnehager, og fra 2014 er det bare 5,5% av bekymringsmeldingene som ble sendt

fra barnehage, og dette er et lavt tall hvis man tenker på hvor mange barn som går i barnehage, og hvor mye tid de tilbringer der. Barnehageansatte skal inneha kompetanse til å se barns utvikling på både godt og vondt (Karlsson, 2016).

1.1 Bakgrunn for studien

Fra erfaring gjennom praksis i ulike barnehager opplever jeg manglende kunnskap og informasjon om barnehagens meldeplikt til barnevernet. I situasjoner hvor å melde inn har vært aktuelt, opplever jeg i mange tilfeller at de ansatte i barnehagene er usikker på hvordan de skal gå frem, og når. Når jeg begynte på masterutdanning i barnevern, har denne problemstillingen alltid vært en tanke, og blitt en motivasjon til å kunne utforme en større oppgave om tema. Jeg vil finne ut hvordan de ulike barnehagene jobber med meldeplikten, og hvilket samarbeid de har med barnevernet.

Problemstillingen er samfunnsmessig relevant og spesielt viktig for foreldrene som har barn i barnehagen. Å undersøke dette gir både barn og foreldre en trygghet på at barnehagen har hensiktsmessige og riktige regler ift meldeplikten. Det kan ha relevans for samfunnet at noen belyser at barnehage og skole har rutiner og regler og også samarbeid med barnevernet. Om meldeplikten fra barnehagen ikke samsvarer med regler og lover kan dette utgjøre konsekvenser for både barnehagen og barnevernet.

De fleste barn blir sett av lærere eller barnehagelærere daglig, men likevel mottar barnevernet svært få bekymringsmeldinger fra skoler og barnehager. Statistisk sentralbyrå viser at av alle saker som ble undersøkt av barnevernet fra 1997-2006, ble 11% meldt fra skoler og som sagt bare 3% fra barnehager. Baklien (2009) skriver at i mange tilfeller omtales situasjoner på en måte som gjør lærere og barnehagepersonalet skyldig i at det kommer få bekymringsmeldinger derfra. Det finnes derimot dokumenter og vedtak som viser til barnevernstjenestens ansvar for å ha et åpent forhold til andre institusjoner, deriblant skoler og barnehager. Videre skriver også Baklien (2009) at det imidlertid er viktig å se bort i fra hvem som har skyld og ansvar, men heller fokusere på samarbeidsbarrierer, og hvordan disse foreligger. Det er viktig å vite hvilke prosesser som ligger bak situasjonen, og hva som kan endres for at flest barn som trenger det, skal få så tidlig hjelp som mulig (Baklien, 2009, s. 237).

Barnevernet er avhengig av samarbeid med andre ulike tjenester for å kunne yte god hjelp til barn og familier. Fauske, Lichtwarck & Bennin (2016) skriver at et viktig argument er at

barnevernstjenesten må ha tilgang til informasjon for å kunne avgjøre om et barn trenger tiltak fra barnevernet. Hvis et barn og familien har problemer, er det som regel flere som har relevant kunnskap og informasjon om dem (Fauske, Lichtwarck, Bennin & Buer, 2016, s. 179).

1.2 Problemstilling

Prosjektets formål var å undersøke barnehageansattes opplevelser med meldeplikt til barnevernet. Målet med prosjektet var å få en bredere kunnskap om meldeplikten fra barnehage til barnevern, og hvordan barnehagens regler og rutiner har en sammenheng med barnevernets protokoller. Videre søkte jeg innsikt i hvordan temaet utfordrer barnehagens virksomhet, praktisk, faglig og pedagogisk.

På bakgrunn av dette valgte jeg følgende problemstilling:

«Hvordan forholder barnehageansatte seg til meldeplikten til barnevernstjenesten?».

1.3 Oppgavens oppbygging

I kapittel 2 vil jeg presentere og definere konsekvenser av omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep og deretter definere disse sentrale begrepene.

I kapittel 3 vil barnehagen og barnevernets oppgaver bli presentert, og samarbeidet mellom instansene vil belyses. Deretter vil lovmessige føringer som taushetsplikt, meldeplikt og opplysningsplikt presenteres, og jeg vil også vise til utfordringer knyttet til dette.

I kapittel 4 presenteres den økologiske beslutningsmodellen som et rammeverk for hele studien. Avslutningsvis i kapittel fire vil en forskningsgjennomgang bli presentert.

Kapittel 5 tar for seg oppgavens metodedel. I denne delen vil jeg ta for meg den metodiske fremgangsmåten som ligger til grunn for min studie, og vise til hvordan jeg har jobbet underveis. Jeg vil gjøre rede for kunnskapssyn og forforståelse, valg av forskningsdesign og hvordan utvalget av informanter, rekruttering og innsamling av data har forekommet. Avslutningsvis i dette kapitlet har jeg redegjort for hvordan jeg har sikret kvalitet i studien.

Kapittel 6 viser til studies resultater og funn. Under hvert hovedtema vil også ulike undertema bli belyst, og diskusjon vil være under hvert hovedfunn. Her er resultatene knyttet opp mot relevant forskning, teori og lovverk.

Kapittel 7 viser til oppsummering av resultater og funn og drøfting av disse. Denne delen vil også gå gjennom oppgavens styrker og svakheter og avslutningsvis komme med en konklusjon og videre implikasjoner for praksis.

2.0 Sentrale begreper

2.1.2 Konsekvenser av omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep

NOU skriver i sin rapport «svikt og svik» at vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt mot barn uten tvil er en av de største truslene mot folkehelsen. Eksponering av vold, overgrep og omsorgssvikt i oppveksten kan være med å ødelegge barnets utvikling og funksjonsevne livet ut. NOU viser til en amerikansk studie som forsket på konsekvensene av belastende barndomserfaringer, og her kommer det frem at risikoen for flere helseplager og funksjonsnedsettelse i voksen alder økte i takt med antall belastningstyper man hadde vært utsatt for som barn (NOU 2017: 12, 2017, s. 32).

Det blir videre gjort rede for at nevralt nettverk som inngår i de kognitive funksjonene og i regulering av effekt og kroppslige tilstander har raskest utvikling gjennom god omsorg tidlig i livet. Disse påvirkes av kvaliteten på omsorgen, i tillegg til vekst, motorisk utvikling og fysiske forutsetninger. Blir barnet utsatt for vold, overgrep eller omsorgssvikt vil dette påvirke og skape forstyrrelser i disse grunnleggende funksjonene (NOU 2017: 12, 2017, s.32-33).

Det blir påpekt at gjennom forskning foreligger det bekymring når det gjelder tilknytning hos barn, og dette omtales som desorganisert. En desorganisert tilknytning handler om en forstyrrelse i barnets måte å takle stress og ubehag på. Forskningen viser at en desorganisert tilknytning er overrepresentert blant barn som er blitt utsatt for vold, overgrep eller omsorgssvikt i tidlig alder. Denne tilknytningen kan også føre til utfordringer senere i livet som for eksempel aggresjon og utagerende atferd (NOU 2017: 12, 2017, s. 33).

Også erfaringer er bevist å ha en effekt på barnets hjerneutvikling. Et funn i forskningen viser at vold, overgrep og omsorgssvikt i tidlig alder kan skape en overfølsomhet i HPA-aksen. HPA-akse blir beskrevet som en sentral faktor for å kunne styre kroppens reaksjoner på stress. Via denne aksen blir det sendt ut signaler som blant annet skiller ut kortisol og adrenalin. Et eksempel viser at barn og voksne som er utsatt for vold, overgrep eller omsorgssvikt har en forstyrrelse når det gjelder å skille ut stresshormonet kortisol. I tillegg til dette viser også forskningen at denne type belastning kan føre til underutvikling på områder som er viktige å ha for å kunne kontrollere stressreaksjoner (NOU 2017: 12, 2017, s. 33).

Rapporten viser videre til forskning som sier noe om at forsinket grov-og finmotorisk utvikling er utbredt hos barn utsatt for omsorgssvikt. I dette er det også dokumentert at mindre hodeomkrets og lavere kroppshøyde enn gjennomsnittet er reelt. I en dansk studie ble det funnet ut at barnevernsbarn som var eksponert for vold, overgrep og omsorgssvikt hadde en større risiko for spiseforstyrrelser, være underernært og ha en dårligere vekst. Å være eksponert for slik omsorgssvikt vil også påvirke barnets sult og metthetsfølelse og skape en forvirring og forstyrrelse i deres oppfattelse av den. Totalt kan man si at alle disse punktene kan være med å utvikle seg til psykososiale problemer på flere ulike områder. På et generelt grunnlag viser forskningen at barn som har bakgrunn med vold, overgrep eller omsorgssvikt på sikt har større problemer enn ikke-utsatte barn når det gjelder tilpasning til normer og regler i samfunnet (NOU 2017: 12, 2017, s. 34-35).

En annen konsekvens av vold, overgrep eller omsorgssvikt er skolefaglige vansker. Disse er eksempelvis dårligere leseferdigheter, lavere karaktersnitt og dårligere skolepresentasjoner. Forskning som er gjort i Norge viser også at det finnes sammenheng mellom seksuelle overgrep og lavere karaktersnitt spesielt hos jenter. Det er også sammenheng mellom at barn og unge som er utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt sjeldnere fullfører videregående skole og lykkes sjeldnere i skolesammenheng. Også problemer i relasjoner blir trukket frem som en konsekvens av vold, overgrep og omsorgssvikt. Hos barn i barnehage er det mest vanlig å legge merke til utfordringer med å etablere vennskap. Problemer med tilknytning og tilpasning kan gjøre til at det igjen skapes konflikter oftere, og det gjør det dermed mer problematisk å danne vennskap (NOU 2017: 12, 2017, s. 35).

En annen konsekvens som man oftere hører om er barn og ungdom som i tidlig alder starter med røyking, rusmisbruk eller seksuell risikofølelse. Her snakker man om tidlig seksuell debut, tidlig graviditet og mange sex-partnere. Forskning på dette punktet viser også at det er en firedoblet risiko for selvskadning blant de som er utsatt for seksuelle overgrep (NOU 2017: 12, 2017, s. 35-36).

2.2 Omsorgssvikt, overgrep og mishandling

2.2.1 Omsorgssvikt

Omsorgssvikt handler om at foreldre ikke får gitt barnet tilstrekkelig med omsorg, slik at stimuleringen blir for fattigslig, ernæringen for dårlig, eller at barnet ikke sikres eller beskyttes tilstrekkelig. Konsekvensene av omsorgssvikt er at barnet blir utsatt for farer eller blir underutviklet med hensyn til sitt potensial. En del av konsekvensene kan være

irreversible, slik at underutviklingen ikke alltid kan tas igjen, selv om omsorgskvaliteten endres hos biologiske foreldre eller foster-eller adoptivforeldre. (Kvello, 2015, s. 318)

Videre skriver Browne referert i Kvello (2015) at det finnes fire grader av omsorgssvikt. Når graden av omsorgssvikt er alvorlig blir barnet periodevis gitt lite varme/kjærlighet. Spedbarn har en vekt som er nært det normale, og vekten har ikke ført til organskader, men barnet er noe forsinket i utviklingen og er ofte skittent. Når graden av omsorgssvikt er meget alvorlig blir det beskrevet at det er ikke-organiske årsaker til at spedbarn ikke går opp i vekt.

Utviklingen til barnet går langsomt og hygienen er dårlig. Foreldrene blir beskrevet at har betydelige problemer med seg selv.

I en svært alvorlig grad er foreldrene emosjonelt fraværende til barnet sitt. Barnet blir ofte overlatt til seg selv, og omsorgspersonene kan ofte bli noen som ikke barnet kjenner og er trygg på. Barnet er skittent og kan ha sår og utslett på kroppen. Er omsorgssvikten særdeles alvorlig er foreldrene helt fraværende emosjonelt, og barnet blir overlatt til seg selv. Barnets utvikling blir tydelig forsinket og det er ofte sykt, og har mange infeksjoner grunnet dårlig hygiene (Kvello, 2015, s. 319).

2.2.2 Fysisk mishandling

Kvello (2015) definerer fysisk mishandling slik:

Fysisk vold: å slå, sparke, bite, lugge, dytte over ende, stikke med gjenstander, trykke på steder slik at det leder til smerte (f.eks. fingre mot øyne, trykke hardt mot brystkasse, mage osv.), ta kvelertak på, kaste, brenne, filleriste osv., eller at barnet er vitne til, hører, blir meddelt eller forstår at andre i familien blir utsatt for slike handlinger. (Kvello, 2015, s. 216)

Barne-, ungdoms-og familiedirektoratet (2018) forklarer at fysisk vold mot barn er ulike handlinger som kan føre til psykologisk eller fysisk skade, død, sykdom, skjevutvikling eller tap av ferdigheter (...). Bruk av kjønnslemlestelse og fysisk avstraffelse i barneoppdragelsen er også definert som vold (Barne-, ungdoms-og familiedirektoratet, 2018).

2.2.3 Psykisk mishandling

Kvello (2015) definerer psykisk mishandling slik:

i omfattende grad å være sarkastisk, kritiserende, latterliggjøre, fornedre, ydmyke,

true, avvise, ekskludere fra fellesskapet, og utøve urimelig hard, overdrevent omfattende eller ydmykende kontroll av barnet, eller at barnet er vitne til, hører, bli meddelt eller forstår at andre i familien blir utsatt for slike handlinger. (Kvello, 2015, s. 216)

Barn som er følelsesmessig vanskjøttet er dårlig rustet til å håndtere psykiske overgrep som de utsettes for. Uforutsigbare foreldre som for eksempel er påvirket av ulike rusmidler skaper usikre situasjoner og uforutsigbarheten vil karakterisere barnets livssituasjon (Killén & Olofsson, 2003, s. 73). Christensen referert i Killén & Olofsson (2003, s. 73) forklarer at ved psykisk mishandling lever barnet med en kronisk bekymring for det som er forutsigbart uforutsigbart. Barnet er konstant i beredskap og må hele tiden observere foreldrenes endring av atferd og tilpasse seg dem for å overleve. Hvis barnet finner mor eller far sovende med et tomt pilleglass, og ikke lykkes med å vekke dem, opplever den verste angsten et barn kan oppleve, nemlig angsten for tapet av en tilknytningsperson (Killén & Olofsson, 2003, s. 73).

2.2.4 Seksuelle overgrep

Kvello (2015) definerer seksuelle overgrep slik:

«upassende seksuell kontakt som kan skade barnet fysisk og/eller psykisk. I sin mest alvorlige form inkluderer det vaginal, oral og anal stimulering og inntrenging (penetrering)» (Kvello, 2015, s. 216).

Følelsesmessige overgrep og vannskjøtsel er en forutsetning for seksuelle overgrep, og er en del av det seksuelle overgrepet (Killén & Olofsson, 2003, s. 76).

Kvello (2015) skriver at seksuelle overgrep inneholder tre hovedformer for avvik. Det første avviket som blir beskrevet er moralsk avvik. Dette avviket omhandler det gode versus det vonde. Seksuelle overgrep sees på som et tillitsbrudd, en utnyttelse av noen som er i et forhold de er avhengig av, og har en svakere posisjon enn en selv. Dette kan handle om for eksempel press, trusler og tvang. Det andre avviket er medisinsk avvik. Dette handler om sykt versus friskt. De mennesker som utfører seksuelle overgrep kan ha psykiske lidelser, i tillegg til at å forgripe seg på barn sees på som sykt. En problemstilling innenfor dette avviket er om overgriperen kan behandles. Det tredje avviket er statistisk avvik, som skiller mellom det vanlige og det uvanlige. Seksuelle overgrep gjøres av få personer, og derfor utgjør det et mindretall (Kvello, 2015, s. 275).

2.2.5 Mishandling av barn

Mishandling av barn handler om alle forsømmelser eller handlinger av en forelder eller andre omsorgspersoner som resulterer i skade, mulighet for skade eller trussel om skade. Det finnes fire ulike former for mishandling som er allment kjent. Disse fire er fysisk mishandling, seksuelle overgrep, psykisk mishandling og omsorgssvikt. Omtrent 80% av mishandling mot barn utføres av foreldre/foresatte, bortsett fra seksuelt misbruk som oftest begås av bekjente eller andre slektninger (Gilbert, Widom, Browne, Fergusson, Webb & Janson, 2009, s. 69).

3.0 Barnehagen og barnevernstjenestens rammer og oppgaver

3.1.1 Barnehagen

Innledningsvis i rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver blir det overordnet beskrevet hvordan barnehagens virksomhet er regulert.

Stortinget har i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) fastsatt overordnede bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver, jf. §1, §1a, §2, §3, §4 og § 5. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (rammeplanen) fastsetter utfyllende bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver (...).

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 3)

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt. Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet.

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8)

Det følger også av rammeplanen at barnehagens ansvar er å ivareta barnas behov for omsorg. Det er en forutsetning for barnets trygghet og trivsel, og er sentral for at barnet skal kunne utvikle empati og nestekjærlighet. Barnehagen er en arena som skal gi barna mulighet til å utvikle tillitt til seg selv, men også til andre. Barna skal føle seg sett, forstått og respektert samt få den hjelp og støtte de har behov for i barnehagen. Det skal aktivt legges til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barn og barn. Dette skal gi et grunnlag for trivsel, glede og mestring. Det er personalets ansvar å arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne

omsorgshandlinger (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19).

I veilederen «Til barnets beste- samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten» som er utgitt av barne- og likestillingsdepartementet, kunnskapsdepartementet blir det beskrevet:

Barnehageloven § 22 første ledd presiserer at barnehagepersonalet i sitt arbeid skal være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernets side. Videre har barnehagepersonalet opplysningsplikt til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker. Barnehagens opplysningsplikt til barnevernet følger både av barnevernloven § 6-4 og av barnehageloven § 22 annet ledd. Opplysningsplikten gjelder av eget tiltak, samt etter pålegg fra barneverntjenesten eller andre barnevernmyndigheter. (Barne-og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 13).

Barnehagen har et generelt et ansvar for å få den nødvendige kunnskapen om barns signaler om at de kan ha blitt misbrukt. Dette kan de få gjennom relevant litteratur, og det skal være et tema som jevnlig blir gjennomgått i barnehagen. Det er også anbefalt at barnehagens rolle blant annet er å kjenne til konsultasjonsteamet på Barnehuset. Her kan man søke råd og konsultativ hjelp i tilfeller man mistenker overgrep (Rådmannen Tromsø Kommune, 2011, s. 15).

3.1.2 Barnevernstjenesten

Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, jf. barnevernloven § 1-1. Dette innebærer at barneverntjenesten har et sentralt ansvar for å sikre at utsatte barn og unge får trygge oppvekstvilkår (Barnevernloven, 1992, §1-1). Videre i veilederen blir det beskrevet at det er foreldrene eller andre med foreldreansvar som har hovedansvaret for barnets oppvekst og omsorg, men barneverntjenesten er ansvarlig for å avdekke omsorgssvikt og sosiale og emosjonelle problemer hos barn, og iverksette nødvendige tiltak for å unngå varige problemer (Barne-og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 14).

Det er videre relevant for min studie å vise til lov om barnevernstjenester (barnevernloven) § 4-2 til § 4-5 som beskriver saksgangen fra når barnevernet mottar en melding:

§ 4-2. Meldinger til barnevernstjenesten.

Barnevernet skal snarest, og senest innen en uke, gjennomgå innkomne meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser etter § 4-3. Dersom barnevernstjenesten henlegger meldingen uten undersøkelse, skal dette begrunnes skriftlig. Begrunnelsen skal inneholde faglige vurderinger. Henleggelse av åpenbart grunnløse meldinger trenger ikke å begrunnes. (Barnevernloven, 1992, § 4-2)

§ 4-3. Rett og plikt for barnevernstjenesten til å foreta undersøkelser,

Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter dette kapitlet, skal barnevernstjenesten snarest undersøke forholdet, jf. frister inntatt i § 6-9. Undersøkelsen skal gjennomføres slik at den minst mulig skader noen som den berører, og den skal ikke gjøres mer omfattende enn formålet tilsier. Det skal legges vekt på å hindre at kunnskap om undersøkelsen blir spredt unødige.

Foreldre eller den barnet bor hos, kan ikke motsette seg at en undersøkelse som nevnt i første ledd blir gjennomført ved besøk i hjemmet (...). (Barnevernloven, 1992, § 4-3)

Eksempelvis innebærer §6-9 at en undersøkelse er gjennomført når barnevernstjenesten enten har funnet et vedtak, eller at det er besluttet å henlegge saken. Om barnevernstjenesten overskrider frister kan fylkesmannen ilegge kommunen en økonomisk straff (Barnevernloven, 1992, §6-9).

§ 4-4. Hjelpetiltak for barn og barnefamilier.

Barnevernstjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter ved råd, veiledning og hjelpetiltak. Hjelpetiltak skal ha som formål å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien.

Barnevernstjenesten skal, når barnet på grunn av forholdene hjemme eller av andre grunner har særlig behov for det, sørge for å sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien (...).

(Barnevernloven, 1992, § 4-4)

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2018) forklarer at det er viktig at barnevernstjenesten gjør en risikovurdering av barnets situasjon før de setter i gang ulike hjelpetiltak. De sier også noe om at barnevernstjenesten skal legge opp til et langsiktig og helhetlig samarbeid og oppfølging av familien. Videre finnes det flere ulike hjelpetiltak, og noen av disse er støttekontakt, foreldreveiledningsgrupper og familieråd (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2018)

Ifølge statistisk sentralbyrå var det per 2017 39612 barn med tiltak i Norge (Statistisk

sentralbyrå, 2018).

§ 4-5. Oppfølging av hjelpetiltak.

Når hjelpetiltak vedtas, skal barnevernstjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan.

Barnevernstjenesten skal følge nøye med på hvordan det går med barnet og foreldrene og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak, eller om det er grunnlag for omsorgsovertakelse. Tiltaksplanen skal evalueres regelmessig. (Barnevernloven, 1992, § 4-5)

3.1.3 Samarbeid

Kunnskap om barn bidrar til at barnevernstjenesten får tilstrekkelig med opplysninger til å kunne komme frem til rett hjelp til barnet og familien. I en saksbehandling vil opplysninger supplere og komplettere med opplysninger som barnevernet får gjennom samarbeidet med barn og familie, og dette er også den primære kilden til opplysninger.

Det faglige samarbeidet som kalles tverrfaglig samarbeid, forekommer i alle faser av barnevernssaker. Fra barnevernet mottar en melding, og til det blir avgjort et eller flere tiltak forholder de seg til andre tjenester. I saken kan det for eksempel samarbeides om de undersøkelser som gjøres, eller et samarbeid om tiltaket som barnevernstjenesten iverksetter (Fauske et.al, 2016, s. 179).

I barnehageloven §22 første ledd blir det presisert at de ansatte i barnehagen skal være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernets side. Barnehagepersonalet har også opplysningsplikt til barnevernstjenesten når det foreligger mistanke om at et barn blir mishandlet i hjemmet, eller andre mistanker om alvorlig omsorgssvikt (Barne-og likestillingsdepartementet, 2009, s. 13).

Barnehagen og barnevernstjenesten skal samarbeide generelt, men også i oppfølging av enkeltbarn. Kontakten mellom disse instansene inkludere også foreldresamarbeid. Målet med dette tverrfaglige samarbeidet er at bekymringer ovenfor et barn skal løses på best mulig måte, og aller helst i samarbeid med barn og foreldre. Noen problemer lar seg dog ikke løse enkelt, fordi noen barn og deres familier har behov for mer hjelp og oppfølging. Ved å opprettholde et positivt samarbeid mellom barnehage, barnevern og foreldre vil muligheten for å finne gode løsninger på vanskelige situasjoner øke (Barne-og likestillingsdepartementet, 2009, s. 9).

I veilederen «Til barnets beste-samarbeid mellom barnehage og barnevernstjenesten» (2009)

er det utarbeidet et kapittel som viser til samarbeidsformer og tiltak mellom barnehage og barnevernstjenesten. Noen former for samarbeid mellom disse er lovpålagt, og i tillegg til dette finnes det flere andre muligheter for samarbeid (Barne-og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 29).

Som nevnt tidligere er tiltak og omsorgsplaner en viktig del av samarbeidet mellom barnehagen og barnevernstjenesten. En tiltaksplan er et selvstendig dokument, og hvert barn skal ha det. Planen skal inneholde en liste over tiltak og hvilken målsetting tiltaket har. Den skal utarbeides i samarbeid med barn og foreldre, og når barnehagen er involvert i tiltaket bør også den delta i utformingen av de målene som angår den. Hvis barnehagen skal ha som oppgave å være en kontrollfunksjon, må det være åpenhet om dette fra barnevernstjenestens side (Barne-og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 29).

Videre er individuell plan et vedtak som er lovpålagt mellom disse to tjenestene, og det følger av barnevernloven § 3-2a, plikt til å utarbeide individuell plan. «Barnevernstjenesten skal utarbeide en individuell plan for barn med behov for langvarige og koordinerte tiltak eller tjenester dersom det anses nødvendig for å skape et helhetlig tilbud for barnet, og det foreligger samtykke (...)» (Barnevernloven, 1992, § 3-2a).

Stortinget vedtok en bestemmelse som ga barnevernstjenesten en plikt til å utforme en individuell plan i samarbeid med andre tjenester. Dette innebærer en formalisering av samarbeidet mellom barnevernstjenesten og andre tjenester. Hovedmålet med en individuell plan er å sikre at barn med behov for lengre og koordinerte tjenester får et helhetlig og individuelt tilpasset tilbud (Barne-og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 29).

En ansvarsgruppe er et samarbeidsforum på kommunalt nivå som har til hensikt å planlegge og følge opp tiltak for det enkelte barn. For å kunne etablere en slik gruppe må foreldrene godkjenne dette på bakgrunn av eget ønske. Deres samtykke må vise til at alle aktuelle opplysninger om barn og familie kan diskuteres og deles med deltakerne i en slik ansvarsgruppe. De som deltar i en slik gruppe er personer som regelmessig er i kontakt med barnet og familien. I tillegg til disse personene kan også for eksempel PPT, helsestasjonen og Psykisk helsevern delta.

Et hovedmål i en slik ansvarsgruppe er at foreldrene skal bli i bedre stand til å mestre foreldrerollen (Barne-og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 30).

I flere kommuner er det også innarbeidet noe som kalles for tverrfaglige team. Formålet med et slikt team er å samarbeide generelt om en bestemt problematikk knyttet til barnets

omsorgssituasjon. Disse teamene tar imot henvendelser fra barnehager, skoler, foreldre og andre som har behov for å diskutere sin bekymring for et barn. Disse teamene består av for eksempel barnevernstjenesten, PPT, helsestasjon og lege (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 30).

«Alle deltakere i teamet er omfattet av enten forvaltningslovens regler om taushetsplikt eller av andre særlovers regler om tilsvarende, for eksempel barnevernloven» (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 30).

For å kunne ha et godt samarbeid vil det for mange barnehager være nyttig å kunne henvende seg til en fast kontaktperson i barnevernet. Dette er nyttig både når det gjelder generelle spørsmål, men også i bestemte saker. Kontaktpersonens oppgave er da å informere om barnevernstjenestens arbeid til ansatte og også til foreldre på foreldremøter. Kontaktpersonen skal også være tilgjengelig med råd og veiledning til barnehagens personell. Hvis barnehagen ytrer bekymring for et barn kan kontaktpersonen innkalle til fellessamtaler om hvordan observasjoner og dokumentasjon skal foregå (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 31).

Videre kan det være til stor hjelp å arrangere faste møter mellom barnevernstjenesten og barnehagen, for å kunne samarbeide om tiltak som forebygger. Møtene anbefales å foregå en gang i halvåret eller på årlig møte mellom barnevernstjenesten og styrere i alle barnehagene i kommunen (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 31).

Noen barnehager inviterer også eksterne samarbeidspartnere til foreldremøter der de kan orientere om sitt arbeid. Det anbefales at barnevernstjenesten deltar og informerer på foreldremøter minst en gang i året (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 32).

Til slutt kan barnehagen og barnevernstjenesten samarbeide ved å informere om barnehagens samarbeid med andre instanser. Dette er noe foreldre og andre berørte bør kjenne til. Slik informasjon kan publiseres på barnehagens hjemmeside, og bør også være synlig i barnehagen. Man kan kort informere om arbeidsområdene til hver instans, og opplyse foreldre og nære om at de selv kan kontakte disse instansene (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 32).

3.4 Lovmessige føringer

3.4.1 Taushetsplikt

Ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2018) er taushetsplikt en plikt som sier noe om å tie om bestemte forhold, og videre hindre at uvedkommende får innsyn i slike forhold.

De opplysninger som er taushetsbelagt skal egentlig ikke være tilgjengelig for andre enn den personen som mottar opplysningene. Taushetsplikt blir begrunnet med hensyn til personlig integritet og personvern, men også tillitsforholdet mellom en enkelt og barnevernstjenesten eller familievernet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). Det finnes dog unntak fra taushetsplikten. Noe videreformidling av personopplysninger er likevel nødvendig for at barnevernstjenesten og familievernet skal ha mulighet til å utføre sine oppgaver. For å kunne videreformidle taushetsbelagte opplysninger, må det foreligge et samtykke som tillater det. I noen tilfeller har du en rett til å gi opplysninger videre, mens du i andre tilfeller har plikt til det, for eksempel hvis meldeplikten utløses. Både i forvaltningsloven og barnevernloven er det gjort unntak fra taushetsplikten (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018).

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, en institusjon, et senter for foreldre og barn eller et omsorgssenter for mindreårige etter loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e (Lindboe, 2011, s. 100).

Hovedregelen er at både ansatte i skole og barnehage har en generell taushetsplikt i henhold til denne loven. Det som er viktig å merke seg i denne sammenheng er at taushetsplikten gjelder alle i personalet, inkludert personal som ikke har direkte kontakt med barnet (Breilid, 2016). Man har videre en plikt til å hindre at andre får tilgang eller kjennskap til det man får vite om barnets personlige forhold gjennom arbeidet. Personlige forhold kan for eksempel være at et barn har stort fravær, sykdom, barnets relasjoner eller barnets karakterer. Det er også viktig å opplyse om at taushetsplikten gjelder også etter at arbeidsforholdet er avsluttet (Breilid, 2016). For ansatte i skole og barnehagen er ikke personlige forhold som fødested, fødselsdato og personnummer taushetsbelagt, men for ansatte i barnevernet er dette informasjon som avslører om barnet er i kontakt med barnevernet, og er derfor taushetsbelagt. Som en regel kan vi si at taushetsplikten gjelder overfor alle andre enn den som har krav på taushet, nettopp barnet. Taushetsplikten kan dog oppheves dersom barnet samtykker til å dele informasjon videre (Breilid, 2016). Ved å være i daglig kontakt med barn er de ansatte i barnehage og skole en viktig del av det å kunne observere og motta informasjon om barnets livssituasjon. For at barn i alvorlige situasjoner skal kunne bli sett av barnevernet og få den hjelpen de trenger, er de helt avhengig av at personalet i barnehage og skole oppfyller opplysningsplikten når den inntreffer. I Barnehageloven §22 står det at opplysninger normalt sett skal gis av styrere/rektor, men det er dermed ikke gitt at de andre ansatte fritas sitt selvstendige ansvar for å gi opplysninger til barnevernet hvis de mener at det foreligger

opplysningsplikt. Man kan si at barnehagen og skolen som hovedregel alltid må overholde taushetsplikten (...) (Breilid, 2016).

3.4.2 Opplysningsplikt og meldeplikt

Barnehageloven har opplysningsplikt til barnevernet. «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten» (Barnehageloven, 2018, §22). Barnehagelærere og ansatte i barnehagen skal uten hinder av taushetsplikten melde fra til barnevernstjenesten uten ugrunnet opphold når det oppstår en situasjon hvor det er grunn til å tro at et barn vil bli, eller blir mishandlet og utsatt for alvorlige mangler ved daglig omsorg eller annen alvorlig omsorgssvikt. Videre skal de melde fra når det foreligger grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade, og ikke får undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne/spesielt hjelpetrengende ikke får dekket sitt behov for behandling eller opplæring. Til slutt sier også denne loven at det skal meldes til barnevernstjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel (Barnehageloven, 2018, §22).

«Opplysningsplikten inntreffer når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet eller utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt» (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 17). Derfor er barnehagens plikt til å opplyse barnevernstjenesten begrenset til mer alvorlige tilfeller. For eksempel så vil det ikke være nok at et barn ikke lever under optimale forhold (...) til å kunne utløse opplysningsplikten. Det som utløser en plikt til å melde fra avhenger av konkrete vurderinger av situasjonen barnet befinner seg i. I noen situasjoner vil det være tydelig at barnehagen har plikt til å melde, mens i andre situasjoner må barnehagen foreta noen vanskelige vurderinger, og lande på en beslutning (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 18). Dette kan også sees i sammenheng med vurdering av terskelen i Fluke's økologiske beslutningsmodell.

Det som er avgjørende for vurderingen er barnehagens bekymring for barnet. En slik vurdering må ta utgangspunkt i den ansattes faglige skjønn og kjennskap til barnet og familien. «Det er ikke meningen at barnehagen skal ta stilling til om de enkelte vilkårene for å fatte vedtak etter barnevernloven er oppfylt. Barnehageansatte skal vurdere barnets omsorgssituasjon ut fra sitt faglige ståsted og sin kjennskap til barnet og familien» (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 18).

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver blir det beskrevet at barnehagens samfunnsmandat er at i samarbeid og forståelse med hjemmet skal barnas behov for omsorg og lek fremme læring og danning, og være et grunnlag for allsidig utvikling. Omsorg, læring, lek og danning skal ses i sammenheng. Barnas behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse skal imøtekommes, og det skal sikres at barn får medvirke og ta del i felleskapet i barnehagen. Barnehagen som arena skal vise demokrati, mangfold og respekt, sammen med likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7).

Tall fra statistisk sentralbyrå viser at 91,3% av alle barn i alderen 1-5 år har plass i barnehage i dag. Dette tilsvarer totalt 281 622 barn (Statistisk sentralbyrå, 2018).

De fleste barn blir sett daglig av en ansatt i barnehagen, og i mange barnehager opererer de etter min erfaring også med primærkontakter. Dette innebærer at hver ansatt har x antall barn som de hovedsakelig har ansvar for gjennom hele dagen. Dette bidrar til at alle barn blir sett, og gir også de ansatte i barnehagen en unik mulighet til å avdekke omsorgssvikt.

Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med den saken gjelder eller slik at vedkommende har kjennskap til innhentingen. Dette følger av Barnevernloven §6-4. Offentlige myndigheter skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, gi opplysninger til kommunens barnevernstjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. §§ 4-10, 4-11 og 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. § 4-24. Likt med offentlige myndigheter regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommunen eller kommune. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av loven plikter offentlige myndigheter å gi slike opplysninger. Etter pålegg fra disse organer plikter offentlige myndigheter i forbindelse med fylkesnemnda skal avgjøre etter §§ 4-19, 4-20 og 4-21, også å gi de opplysninger som er nødvendige for å kunne vurdere om en flytting tilbake til foreldrene, eller samvær med dem, vil kunne føre til en situasjon eller risiko for barnet som nevnt i § 4-10, 4-11 eller 4-12. (Lindboe, 2011, s. 97-98)

Aadnesen & Bie (2017) forklarer hvordan barnehagen kan arbeide for å oppfylle meldeplikten. Barnehagen bør ha etablerte rutiner for å kunne avklare bekymringer for barnet. Det vises til refleksjon som en rutine. I første omgang må det avklares hva som ligger til grunn for bekymring, og i neste omgang kan den ansatte sammen med barnehagens leder vurdere om barnehagen skal melde umiddelbart til barnevernet, eller se hvordan situasjonen

videreutvikler seg først (Aadnesen & Bie, 2017). Den viktigste regelen er at foreldre eller foresatte skal bli konfrontert med bekymringen og bli informert om at barnehagen ønsker å melde til barnevernet. Det er i denne sammenheng viktig at barnehagen opptrer tydelig ovenfor foreldre og foresatte om hva man faktisk er bekymret for. Aadnesen & Bie (2017) viser til tre spørsmål som bør ligge til grunn når man skal formulere bekymringen til barnevernet. Hva er barnehagen bekymret for? I hvilke situasjoner oppstår bekymring? Hvordan oppleves barnet og foreldre i disse situasjonene? Hvordan teksten er formulert i meldingen vil spille en tydelig rolle senere, og det presiseres at presis bruk av begreper er viktig. Det er viktig at meldingen inneholder informasjon om barnet er blitt hørt, og om barnets perspektiv er tydelig kommet frem (Aadnesen & Bie, 2017).

Om kriteriene for meldeplikten er oppfylt, må barnehagen melde fra til barnevernstjenesten i den kommunen barnet bor. Det er ikke mulig for barnehagen å melde anonymt, og meldingen bør være skriftlig. Meldeplikten er den enkelte barnehageansattes personlige ansvar, men det er som regel styreren i barnehagen som skal gi barnevernstjenesten opplysninger. Om det ikke er enighet mellom styrer og ansatt om å melde, er det den ansatte selv som må vurdere sin meldeplikt (Aadnesen & Bie, 2017).

3.4.3 Barrierer

I NOU (Norsk offentlig utredning) rapporten (2017: 12, 2017, s. 129) «svikt og svik» blir det beskrevet noen utfordringer vedrørende taushetsplikt, opplysningsplikt, opplysningsrett og avvergeplikt. I rapporten vises det til to behov som er særlig fremtredende når det gjelder reglene for de overnevnte pliktene. Det første som påpekes er et behov for regelverksendringer, og det andre er et behov for kompetanseheving i tjenestene. For å kunne forebygge, avdekke og følge opp barn er et godt tverretatlig samarbeid og deling av informasjon en forutsetning (NOU 2017:12, 2017, s. 129).

Velferdsforskningsinstituttet NOVA har i sin kunnskapsoppsummering sett på syv ulike prosjekter om tverrfaglig og tverretatlig samarbeid. Seks av prosjektene i oppsummeringen er norske, men det er også tatt med et engelsk prosjekt, og fokuset er tverrfaglig og tverretatlig/tverrsektorielt samarbeid om arbeid med utsatte barn og unge. De ulike prosjektene er nøye utvalgt fordi de alle fokuserer på tverrfaglig samarbeid på ulike måter når det kommer til fokus og forpliktelse. Det som går igjen i rapporten, og som omtales som et suksesskriterium er god håndtering av taushetspliktbestemmelsene (Aamodt et. al 2013, s.55).

I 2013 ga NOVA ut en rapport om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt (Aamodt

et. al, 2013). Bakgrunnen for prosjektet var kort at man ønsket å få mer kunnskap om praktiseringen av reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt mellom samarbeidende tjenester og etater. Det presiseres i rapporten at grunnutdanningen hos for eksempel helsefagarbeidere, politi, barnehage og skole ikke dekker behovet for relevant kunnskap på feltet. Rapporten viser videre at det er åpenbart at det foreligger stor risiko for en feilaktig eller tilfeldig praksis i bruken av taushetspliktreglene, med mindre en leder tar ansvar for implementering (...) og etablerer gode rutiner som alle er pålagt å følge (Aamodt et. al, 2013, s. 150). Alle deltakerne i rapporten forklarer at de føler seg godt kjent med praksis på egen arbeidsplass, men det fremkommer likevel at de er usikker på om deres arbeidsplass har en praksis som er i tråd med lovgivers intensjoner. Det kan likevel være at arbeidsplassens praksis samsvarer med loven, men fordi deltakerne mangler kunnskap om tema kan de ikke bekrefte dette. De fleste kommenterer at de ikke tror at det er regelverket som hindrer et godt samarbeid, men at de søker behov for en bedre informasjonsflyt, mer samarbeid og et behov for flere opplysninger fra de instanser de samarbeider med (Aamodt et. al, 2013, s.150). Når deltakerne blir spurt om deres kjennskap til veiledere og rundskriv om opplysningsrett, opplysningsplikt og taushetsplikt bekrefter mange at de kjenner til disse dokumentene, men at de færreste bruker disse til daglig. Rapporten viser videre til at bruk av samtykke i praksis er det viktigste grunnlaget når informasjon skal deles mellom instanser og etater. Deltakerne bekrefter at dette er den praksisen de foretrekker, framfor for eksempel bruk av lovbestemte unntaksbestemmelser der det er nødvendig å kunne videreformidle personlige opplysninger. Deltakerne forteller at samtykke innhentes i de situasjonene det er nødvendig å dele informasjon med andre samarbeidspartnere. Bare i situasjoner hvor man ikke vil eller kan innhente samtykke er det behov for å henvende seg til de lovbestemte unntakene (Aamodt et. al, 2013, s. 152).

I slike situasjoner viser rapporten at deltakerne opplever utfordringer med å skaffe klarhet i unntaksbestemmelsenes nærmere innhold. Dette fremkommer enten ved at de ikke kjenner innholdet i reglene, eller er usikker på hvordan de skal tolke dem. Dette kan skape tvil som bidrar til at vesentlig informasjon ikke blir delt i frykt for å bryte taushetsplikten (Aamodt et. al, 2013, s. 152)

Oppsummert viser rapporten at et komplisert regelverk kan føre til manglende etterlevelse av opplysningsplikten. Gjennomgangen av forskjellige kunnskapskilder tyder på at regelverket kan være vanskelig å forstå. Barneombudet og Legeforeningen har stilt spørsmål til om regelverket bør forenkles. Statens helsetilsyn har videre oppfordret Helse- og omsorgsdepartementet til å vurdere behovet for endring i regelverket i samarbeid med Barne-,

likestillings- og inkluderingsdepartementet (NOU 2017: 12, 2017, s. 130).

Samtidig som det er et behov for å endre regelverket, er det også et behov for å legge til rette for at de som skal bruke reglene har tilstrekkelig med kunnskap. De forskjellige sektorene er avhengig av å kjenne regelverket godt, og være trygge på hvordan det skal forstås. Dette er også en forutsetning for et godt tverretatlig samarbeid. Dette påpekes også i regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep:

Ulik forståelse av praktisering av reglene om taushetsplikt og opplysningsplikt kan i noen tilfeller synes å være til hinder for å kunne gi volds- og overgrepssutsatte et godt nok tilbud. Økt kunnskap om mulighetsrommet innenfor taushetsreglene bør være en del av kompetanseløft i alle sektorer. Lederstøtte i forbindelse med vurderinger av taushetsplikt og meldeplikt må styres i alle sektorer. Det individuelle ansvaret for å overholde opplysningsplikten må tilsvarende løftes frem og understrekes i alle sektorer. Tydelige strukturer for å melde og handle på bakgrunn av melding må gjennomgås og evalueres underveis. Regjeringen skal som nevnt ovenfor få utarbeidet en tverrsektoriell veileder som skal bidra til en felles forståelse av regelverket om taushetsplikt og i tjenesteapparatet. (NOU 2017: 12, 2017, s. 131-132).

Ingeborg Tvetter Thoresen, som er tidligere førstelektor og rektor ved Høgskolen i Vestfold har skrevet en kronikk som kommenterer NOU sin rapport «svikt og svik». I hennes kronikk er det barnehagen og barnehagelærerutdanningen som utfordres av utredningen (Thoresen, 2017). I kronikken blir det beskrevet at omsorg ikke bare handler om å yte nødvendig omsorg, men også om at personalet må være årvåken når det gjelder barnets velbefinnende. «Slik at den oppmerksomme omsorgsgiver er i stand til å gjenkjenne tegn og signaler på at barnet kan være utsatt for omsorgssvikt i dets hjemmemiljø. Det er imidlertid her det har sviktet» (Thoresen, 2017). Thoresen viser til tidligere undersøkelser hvor det kommer fram at blivende barnehagelærere, grunnskolelærere og barnevernspedagoger opplever manglende kunnskap og kompetanse om fysiske og seksuelle overgrep. Videre stilles det spørsmål til hva årsaken til dette er. Fordi kommende yrkesutøvere innenfor feltet er usikker, betyr det også at utdanningen svikter? Kravene til utdanningen har vært den samme i en årrekke, og Thoresen (2017) mener at utdanningen fra myndighetene må tas på større alvor enn per dags dato. Barn som behøver hjelp må fanges tidligere opp, og bli gitt rask, riktig og tverrfaglig hjelp (Thoresen, 2017).

4.0 Teori og tidligere forskning

4.1 Økologisk beslutningsmodell

Problemstillingen min omhandler ikke primært barnevernet, men hvordan barnehagelæreren forholder seg til meldeplikten til barnevernet. I forskningsgjennomgangen senere i dette kapitlet viser jeg til ulike typer studier som alle viser til samme resultat, nemlig at blant annet barnehage og skole melder lite. Årsaken til dette er flere, men det er i denne sammenheng nært anliggende å tro at barnehagelæreren står ovenfor ulike valg som er vanskelig å håndtere. For eksempel å la barnet bli værende i den situasjonen det er i, eller sette i gang tiltak man er usikker på om vil ha effekt. Gilbert et al. (2009) forklarer erkjennelse av og respons på barnemishandling med en sammenligning til mennesker med astma. Han forklarer at om vi ikke visste at behandling av astma var effektivt, ville en ikke gitt diagnosen slik den blir gitt i dag. Til motsetning, vet vi ikke om rapportering av barnemishandling og tiltak fra barnevernet kan forbedre barn og foreldres liv, og derfor kan det også være et svar på hvorfor det er vanskelig å avdekke (Gilbert et al, 2009, s. 168). Jeg mener at den økologiske beslutningsmodellen er relevant for å forstå de ulike faktorene som er med å påvirke hvorvidt barnehagelæreren melder eller ikke, og hvordan barnehagelæreren forholder seg til meldeplikten. Derfor vil dette være den teoretiske rammen for oppgaven min.

Den økologiske beslutningsmodellen representerer en modell som har til hensikt å gi forståelse for kontekst og prosessen i en beslutningstaking ved hjelp av kunnskap fra beslutningsprosessene. Modellen er utviklet for å forstå komplekse beslutninger i barnevernet. Den gir et testbart og teoretisk grunnlag, for å forstå konteksten, prosessen og konsekvensene av beslutningsprosessen (Fluke et al., 2014, s. 466).

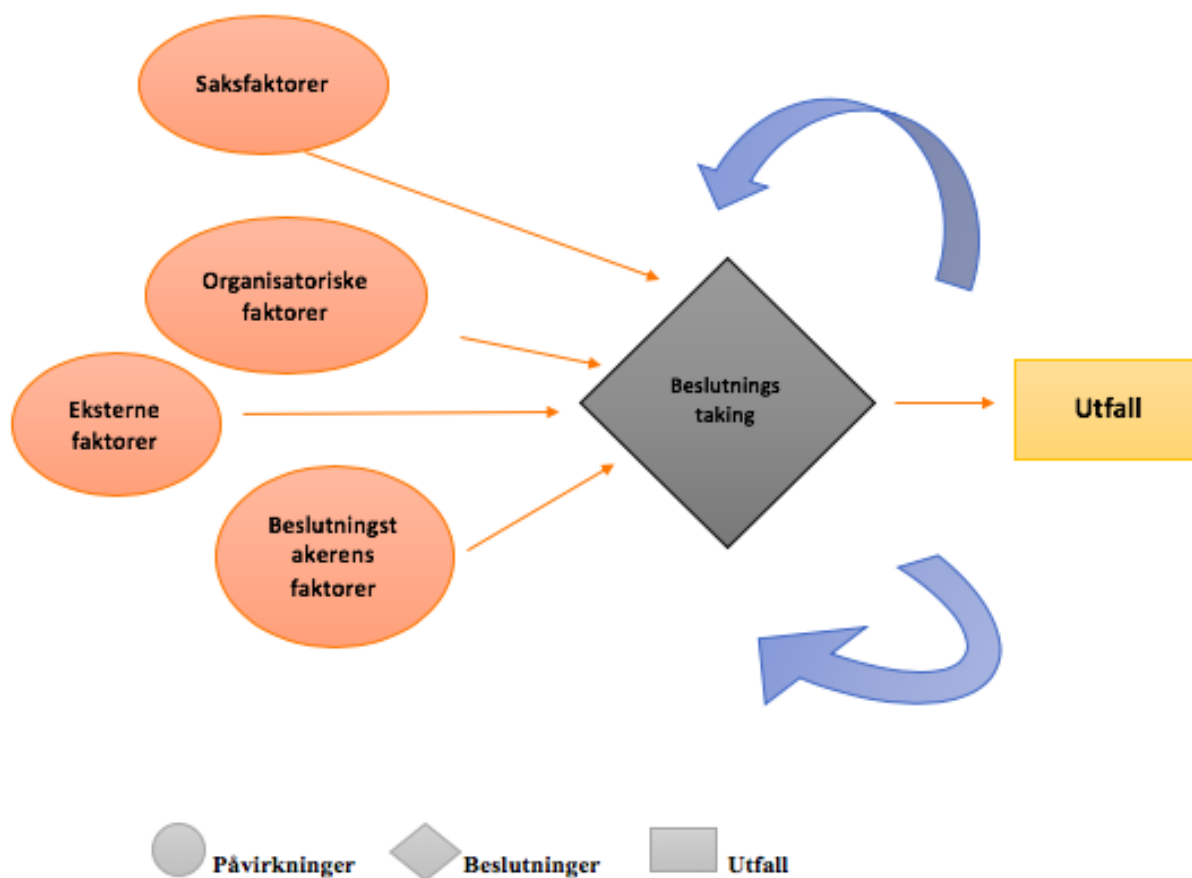


Fig 25.1. Min modell, hentet fra: (Baumann et al., 2011b)

Diamanten i figuren 25.1 representerer beslutningstakerens avgjørelse. De tre hovedfaktorene i beslutningsprosesser i barnevernet er: 1) ulike faktorer som påvirker beslutningen, 2) selve avgjørelsen og prosessen om å ta en beslutning og 3) resultater, eller utfall av beslutningen (Fluke et al., 2014, s. 467). Figuren viser en systematisk sammenheng for beslutningstaking, og beslutningstakerpåvirkninger vises som ovaler i figuren. Ovalene dekker omfanget av saken eksternt, organisatorisk og individuelt. Figuren viser ved hjelp av pilene hvordan de forskjellige faktorene virker inn på beslutningen. Den grå ruten viser beslutningstakingen, og videre viser modellen utfall og konsekvens av beslutningen. (Fluke et al., 2014, s. 467).

Fluke et al (2014, s. 466) beskriver de ulike faktorene som påvirker beslutningen. Det første han kommenterer er saksfaktorer. En saksfaktor i forbindelse med hvordan barnehagelæreren vurderer å melde eller ikke, kan for eksempel handle om barnets utvikling og atferd sammenlignet med barn på samme alder, familiens rolle og også barnehagelærerens samarbeid med foreldre. Organisatoriske faktorer i denne sammenheng kan for eksempel være hvordan de ansatte sammen har en kultur for å diskutere å samarbeide om meldeplikten

(Fluke et al., 2014, s. 466-467). Videre kan man også si at organisatoriske faktorer i barnehagen kan være knyttet til hvilke regler og rutiner som er implementert i barnehagen i forhold til meldeplikt. Det kan også handle om bemanning, og hvordan for eksempel underbemanning kan være med å påvirke de organisatoriske faktorene.

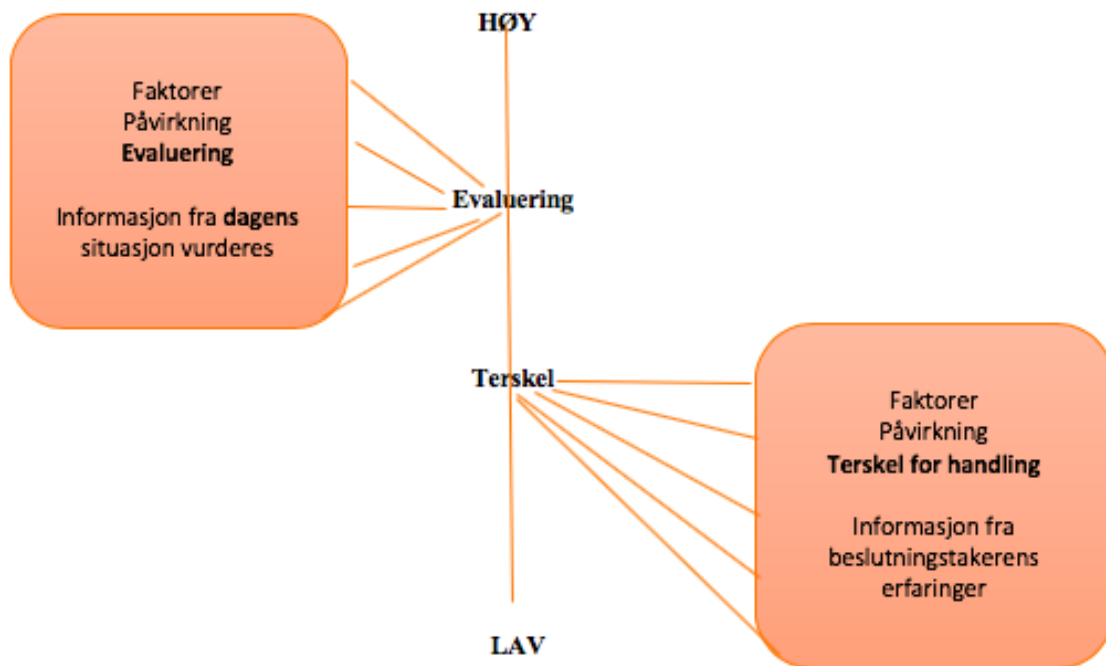
Ytre faktorer er for eksempel at saksinformasjon om en hendelse av mishandling er nødvendig for en saksbehandler for å kunne gjøre vurderinger og ta beslutninger. Noen av vurderingene og avgjørelsene er avhengige av eksterne faktorer som for eksempel politikk, som styrer hva som er en hensiktsmessig respons (Fluke et al., 2014, s. 467). Til slutt beskriver Fluke et al (2014, s. 467) de individuelle faktorene som spiller inn. Her vil barnehagelærerens kunnskap og ferdigheter utgjøre en stor del, i sammenheng med barnehagelærerens tidligere erfaringer og holdninger til barnevernet.

Nøkkelfunksjonen i beslutningstakingsmodellen er at den går gjennom alle stadier av tjenesten, med utgangspunkt i saker som er behandlet av barnevernet. Man kan tenke på saksbehandlerens jobb i den forstand at de er koordinatorene av en beslutning, og det handler om å opprettholde kontinuitet. Kontinuumet kan for eksempel starte med at barnehagelæreren eller den ansatte i barnehagen stiller seg spørsmålet om en skal sende inn bekymringsmelding til barnevernet. Denne prosessen avsluttes når en har tatt valget om å sende inn, eller ikke (Fluke et al., 2014, s. 467).

Som nevnt over tar den økologiske beslutningsprosessen for seg konteksten rundt en beslutning, men den viser også videre til prosessen for beslutningstaking. Den inneholder den generelle vurderings- og beslutningstakingsmodellen som kan hjelpe oss å forstå de psykologiske prosessene ved å utføre en beslutning bedre. Det finnes tre hovedtrekk ved denne. Først er det viktig å skille mellom den psykologiske prosessen av å foreta en vurdering, og prosessen med å bestemme seg for å utføre en handling. Selv om vurderingen kan være den samme, kan mennesker utvise forskjeller i hvilke handlinger de velger å utføre, og dette skal handlingsterskelen forklare.

Denne vurderingen kan omhandle i hvilken grad risiko, bevisstyrke eller bekymringsnivå saken har. Hver av disse tre faktorene følger en linje som går fra lav til høy. Mens en avgjørelse på sin side handler om å iverksette et tiltak eller ikke. Modellen viser til at det er terskler for handling som går fra å vurdere en situasjon, til en beslutning om å agere ved hjelp av en beslutningsregel (Fluke et al., 2014, s. 468).

Vurderingsdimensjon:
e.g Risiko eller 'bekymringsnivå'



Hvis vurderingen er OVER terskelen, blir det iverksatt tiltak.

Hvis vurderingen er UNDER terskelen, blir det ikke iverksatt tiltak.

Min modell, hentet fra: (Baumann et al., 2011b)

Et annet viktig trekk ved den psykologiske prosessen som omhandler beslutningsprosesser er en handlingsgrense. Denne handlingsgrensen er av personlig art, og er påvirket av beslutningstakerens erfaring og historie. Dette er både deres faktiske erfaring, og deres tolkning av eksterne faktorer (Fluke et al., 2014, s. 468). To barnehagelærere kan altså ha utarbeidet den samme vurderingen av en situasjon, men fordi de har ulik handlingsterskel fører det til at den ene handler, og den andre beslutter å ikke handle. Det er likevel slik at opplysningsplikten til barnevernstjenesten utløses når barnehagelæreren har grunn til å tro at et barn blir mishandlet eller utsettes for andre former av alvorlig omsorgssvikt. Vi kan da si at barnehagen har en plikt til å opplyse barnevernstjenesten ved slike alvorlige tilfeller (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 17).

Et tredje trekk i beslutningsprosessen er et skifte i denne terskelen. Et organisatorisk eksempel på dette kan være politikk som dikterer hvilke saker som blir akseptert eller ikke. En

individuell faktor som kan påvirke terskelskifte kan være personlig erfaring. For eksempel kan en ny barnehagelærer ha meninger om å gjøre beslutninger som heller mot «den sikre siden», mens en med lang erfaring i jobben kan ha mer kunnskap om konsekvensene for barna i en beslutning. Begge disse faktorene vil være med å påvirke og endre terskelen til individene involvert og også påvirke omfanget av saker som inngår i beslutningsprosjektet (Fluke et al., 2014, s. 469).

4.2 Forskningsgjennomgang

Jeg vil nå redegjøre for nærliggende forskning som er gjort på feltet meldeplikt og barnehage. Jeg velger å først presentere internasjonal forskning, og deretter tar jeg for meg en nasjonal forskning.

4.2.1 Underrapportering ved mistanke om barnemishandling

MyTra Thi-Nguyen-Vu (2018) har i sin doktorgrad skrevet en avhandling om førskolelæreres beslutningsprosess ved å rapportere barnemishandling. Hun påpeker at til tross for at det er lovbestemt å rapportere, har førskolelærere fortsatt en lang vei å gå når det gjelder rapportering av barnemishandling og omsorgssvikt. Selv om det er gjort forskning på hvorfor førskolelærere ikke rapporterer, er det ingen studie som enda har undersøkt førskolelæreres tankegang når det skal gjøres en beslutning (Thi-Nguyen-Vu, 2018, s. 4).

Derfor er formålet med denne studien å undersøke hva som foregår i beslutningsprosessen hos en førskolelærer, og hva som gjør at vedkommende melder, eller ikke melder inn mistanke om barnemishandling eller omsorgssvikt.

Studien ble gjennomført med 6 førskolelærere i USA, med barn fra 2-5 år.

Rammeverket for studien er den etiske beslutningstaker modellen av Meneghetti og Seel, og forskningen er en fenomenologisk undersøkelse. Tre ulike scenarioer av mulig barnemishandling ble brukt som eksempler når forskeren skulle gjennomføre intervju. En tematisk analysemetode ble brukt til å besvare forskningsspørsmålene.

Resultatene i denne studien viser at de fleste førskolelærerne valgte å ikke rapportere mistanke om barnemishandling eller omsorgssvikt fordi de mangler klar forståelse på hva misbruk og omsorgssvikt faktisk innebærer, og ønsket mer informasjon om dette. Denne studien bidrar til å vise at det er et behov for mer opplæring i førskolelærerutdanningen. Dette kan i beste fall resultere i mer selvsikre beslutninger, og at barn får best mulig hjelp og beskyttelse (Thi-Nguyen-Vu, 2018, s. 4).

Beck, Ogloff & Corbishley (1994) gjorde en studie som omhandlet kunnskap, etterlevelse og holdninger til lærere om obligatorisk rapportering om mistenkt barnemishandling i British, Columbia. Forskning viser at lærere og også andre fagfolk underrapporterer når det gjelder tilfeller av mistanke om barnemishandling. For å bedre kunne forstå faktorer knyttet til ikke-kompatibel oppførsel, undersøkte de i denne studien lærernes kunnskap om overholdelse og holdninger til obligatorisk rapportering av omsorgssvikt. Deltakerne var 216 lærere fra fastlandet i Columbia. Undersøkelsen for denne studien viste til fem ulike seksjoner. I den første delen ble deltakerne spurt om bakgrunnsinformasjon som kjønn, alder, grad, karakterer og antall år med lærererfaring. Den andre delen spurte deltakerne om å svare på åtte flervalgsspørsmål som skulle vurdere deres kunnskap om meldeplikten (Beck, et. al, 1994, s. 17).

Den tredje delen ville finne ut av deltakernes opplevelser med å rapportere det siste året. De ble spurt om de hadde rapportert noen tilfeller av misbruk av barn i løpet av de siste 12 månedene, og i så fall til hvem de rapporterte, hvilken type misbruk som ble rapportert og også årsaken til hvorfor de valgte å rapportere. Årsaken til at deltakerne eventuelt ikke valgte å rapportere ble også samlet inn i undersøkelsen. For å finne ut om lærerne rapporterte ulikt på bakgrunn av hvilken type misbruk, gav den fjerde delen deltakerne fire vignetter av barnemishandling. Disse var fysisk overgrep, emosjonell misbruk, seksuelt misbruk og omsorgssvikt. For å sikre validitet ble to psykologer bedt om å avgjøre om de fire ulike vignettene møtte den juridiske definisjonen av barnemishandling, samt å kontrollere ordlyden av hver vignett. Det ble enighet om at hver vignett representerte en rapporterbar hendelse av barnemishandling. Undersøkelsens siste avsnitt ble utformet for å måle deltakernes holdninger til barnemishandling (Beck, et.al, 1994, s. 19-20).

Resultatene av undersøkelsen viste at lærernes alder, utdanningsbakgrunn, karakterer og erfaring ikke spesielt var knyttet til noen aspekter av rapportering av omsorgssvikt.

Deltakernes kjønn og kunnskaper om barnemishandling var imidlertid betydelig knyttet til deres terskel for å rapportere (Beck, et.al, 1994, s. 21).

Lærere som underviste i grunnskolen hadde høyere statistikk for rapportering det siste året. Av totalt 38 lærere på grunnskoletrinnet hadde 11 (29%) av disse rapportert minst ett tilfelle av omsorgssvikt det siste året. Rapporter fra lærere som underviser på mellomtrinnet var noe mindre, på ca 17%, mens for lærere som underviser på videregående var statistikken på 10%. 9 % av lærerne som underviser både på grunnskole og mellomskolenivå rapporterte barnemishandling (Beck, et.al, 1994, s. 23).

Min tolkning i disse funnene er at det foreligger flere rapporteringer om omsorgssvikt og

barnemishandling hos de lærerne som underviser de yngste barna, mens de lærerne som underviser eldre barn rapporterer mindre.

Den viktigste faktoren som ble nevnt blant lærerne når det gjaldt årsaken til rapportering var behovet for å beskytte barnet. Alle lærerne responderte faktisk med at barnets sikkerhet og velferd var hovedgrunnen i han eller hennes beslutning om å rapportere. 4% av lærerne kommenterte også at deres beslutning om å rapportere handlet om deres rettslige forpliktelse til å gjøre det. Avslutningsvis er det nødvendig å merke seg at denne undersøkelsen delvis undersøker lærerens rapporteringsintensjoner og ikke deres faktiske rapporteringsatferd (Beck, et.al, 1994, s. 25).

Australske lærere er lovpålagt å rapportere når de mistenker at et barn blir mishandlet. Noen lærere stiller seg motvillig til å rapportere basert på bare en mistanke, og denne forskningen hadde til hensikt å undersøke barrierene som foreligger og som gjør at lærerne ikke rapporterer (Falkiner, Thomson, Guadagno & Day, 2017, s. 93).

I denne kvalitative studien blir det foreslått at for å overvinne barrierene angående rapportering kan lærerne forsøke å finne bevis gjennom å stille spørsmål til det barnet de mistenker at blir utsatt for mishandling. Spørsmål som ikke er nøye gjennomtenkt eller riktige for situasjonen kan dog ha negative konsekvenser som for eksempel feilaktig rapportering når det ikke forekommer mishandling, eller verre, ingen rapport gjøres når et barn faktisk blir mishandlet. Det er viktig at det utføres videre forskning på dette området for å avgjøre om disse barrierene for rapportering fortsatt stemmer, og for å endre og etablere motivasjon til lærerne om hvordan de tilnærmer seg barnet i en slik situasjon, og også hvordan spørsmålene blir stilt (Falkiner et.al, 2017, s. 93).

Funnene i reporten antyder som nevnt at lærerne opplever en rekke barrierer for å rapportere barnemishandling. Dette fører videre til at lærerne forsøker å oppnå bedre forståelse for å utføre en slik rapport ved å stille spørsmål til barna. Falkiner et. al (s. 104) mener dette er urovekkende fordi konsekvensene av å tilnærme seg et barn i en slik situasjon på feil måte kan være skadelige og ikke minst ødeleggende. Læreren kan gå glipp av informasjon som enten bekrefter eller avkrefter om barnet blir mishandlet, noe som videre fører til en ufullstendig rapport til barnevernet når det ikke er tilfelle av mishandling, eller et tilfelle der det ikke rapporteres når barnet faktisk er et offer for mishandling (Falkiner et. al, s 104).

4.2.2 Samarbeid med barnevernstjenesten

Bergljot Baklien (2009) har skrevet en artikkel som omhandler samarbeidsbarrierene mellom skole, barnehage og barnevernstjenesten. Svarene i studien bygger på kvalitative intervjuer som er blitt gjort med 58 lærere, barnehageansatte, ansatte i barnevernstjenesten og helsesøstre i fire kommuner på Østlandet.

Funnene i denne studien viser at i noen kommuner har barnevernstjenesten for mange saker i forhold til antall ansatte, og at avstanden mellom barnevernets samarbeidspartnere er for stor. Her understreker Baklien (2009) at det er viktig å inkludere at i noen tilfeller har etatene litt fastlåste oppfatninger av hverandre (Baklien, 2009, s. 243). Mye tyder altså på at bildene av de andre er en større hindring for samarbeid enn de mer konkrete barrierene. Informantene i studien hadde flere negative fortellinger som en forklaring på hvorfor det var så langt mellom bekymringsmeldingene. Lærerne og barnehagelærerne presiserte i studien at samarbeidet med foreldrene var viktig. Dette begrunnes med at hvis det foreligger mistillit til barnevernet gjenspeiles dette også i foreldrene. Samtidig skrives det også at oppfatningen av barnevernstjenesten er noe kompleks. På en side ble det sagt at i noen tilfeller gjør ikke barnevernstjenesten noe med bekymringsmeldingene de mottar, mens på en annen side gjør de noen ganger for mye, noe som fikk deltakerne til å føle at å melde bekymring kan oppleves som dramatisk (Baklien, 2009, s. 244).

Noen av deltakerne mente videre at for å forbedre samarbeidet med barnevernstjenesten kunne det være noe så enkelt som å bli oppdatert i saken og om hva som skjer med bekymringsmeldingen de har sendt inn. Andre mente at gjensidig hospitering hos hverandre kunne føre til et bedre samarbeid (Baklien, 2009, s. 244).

Baklien (2009, s. 244) konkluderer med:

En felles forståelse forutsetter at aktørene er synlige og tilgjengelige for hverandre. Kunnskap om hverandre er en forutsetning for samarbeid, noe som i sin tur kan bidra til at terskelen for å ta kontakt blir lavere. I siste instans kan dette bety raskere og bedre hjelp til barn i en vanskelig omsorgssituasjon. (Baklien, 2009, s. 244).

5.0 Metode

I denne delen av oppgaven vil jeg ta for meg den metodiske fremgangsmåten som ligger til grunn for min studie, og vise til hvordan jeg har jobbet underveis. Målet er å innhente kunnskap om hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernet. Jeg har valgt en kvalitativ studie med pedagogiske ledere i barnehage som informanter.

I denne delen av oppgaven vil jeg først si noe om mitt kunnskapssyn og min forforståelse. Videre vil jeg beskrive undersøkelsen og begrunne valget av forskningsdesign og metode. Senere i metodekapittelet vil jeg gjøre rede for utvalget i studien, hvordan jeg gjennomførte rekruttering, og generelt hvordan jeg arbeidet med å gjennomføre undersøkelsen. Jeg vil avslutningsvis vise min analytiske fremgangsmåte og vise til etikk og etiske hensyn som er blitt gjort underveis, og gjøre rede for kvalitet i studien.

5.1 Kunnskapssyn og vitenskapsteori

Vitenskapen tar for seg ulike spørsmål, og har en lang forhistorie. Innenfor dette feltet blir det snakket om erkjennelsesteori, også kalt kunnskapsteori. Denne teorien tar for seg hva kunnskap faktisk er, og hva det vil si at vi vet noe om noe. Det sier også noe om hvordan man kan tilegne seg kunnskap om noe, og om hva vi kan ha kunnskap om. Kunnskap er da i denne sammenheng ikke bare noe vi tilegner oss teoretisk, men også det estetiske og religiøse (Thomassen, 2015, s. 15).

Vitenskap kan tolkes som en bestemt type kunnskap. Man ser på vitenskapen som et produkt, altså en mengde med kunnskap. Men vitenskapen er også selve virksomheten som bringer frem kunnskap, og dette omhandler flere ulike handlinger som leder oss frem til det ferdige kunnskapsproduktet. Man kan gjerne omtale vitenskapen som en organisert prosess (Thomassen, 2015, s. 95).

Vitenskapen søker sann, sikker og objektiv kunnskap. Vitenskapen slår seg ikke til ro med en «viten» som er sann i dag og usann i morgen, eller en «viten» som passer for meg, men ikke for deg – nei; vitenskapens sannhetspretensjoner ligger i at den søker et kunnskapsprodukt som er *allmenngyldig*, som er sant på tvers av historiske, sosiale og kulturelle variasjoner. Samtidig er den vitenskapelige *prosessen*, som all menneskelig og sosial virksomhet, underlagt historiske, kulturelle og sosiale betingelser. Og er det noe vi *vet*, så er det at historiske, kulturelle og sosiale betingelser stadig forandrer seg. (Thomassen, 2015, s. 96)

I denne studien har jeg et sosialkonstruktivistisk perspektiv. Jørgensen & Phillips referert i Thagaard (2013, s. 44) forklarer at sosialkonstruktivismen viser til at vi forstår omverdenen gjennom kategoriene vi gir uttrykk for. Vår forståelse er da preget av den kulturen vi lever i. Et konstruktivistisk perspektiv på kvalitative metoder trekker frem at forskningskunnskap er et produkt eller resultat av den relasjonen som oppstår mellom forsker og den som blir forsket på. Både forskeren og deltakeren er bidragsytere til å utforme kunnskap (Thagaard, 2013, s. 45). Konstruktivistisk perspektiv har også vært med å prege diskusjonen rundt hvilken type kunnskap en innhenter i intervjuundersøkelser. Den kunnskapen som blir resultatet i intervjuundersøkelsen er konstruert i intervjusituasjonen. Kunnskap i denne sammenheng er et resultat av hvordan relasjonen mellom forsker og deltaker utvikler seg (Thagaard, 2013, s. 46). Et slikt perspektiv er vanlig i samfunnsvitenskapelig forskning fordi samfunnsvitenskapen blant annet handler om systematisk forskning om forskjellige forhold i samfunnet. Samfunnsvitenskapen inneholder de metodene som blir utviklet og utnyttet i denne type forskning, i tillegg til kunnskap og teorier som forskningen resulterer i (Grønmo, 2016, s. 15). Likevel er samfunnsvitenskapen stadig under utvikling, og blir mer og mer preget av spesialisering og differensiering. Dette betyr at samfunnsvitenskapen omhandler flere forskjellige fag og disipliner, som for eksempel statsvitenskap, sosialantropologi, geografi, sosiologi og sosialøkonomi. Disse eksemplene omtales som samfunnsvitenskapelige fag i flertall, men det er også viktig å se på samfunnsvitenskapen i entall. Samfunnsvitenskapen består nemlig av den helheten som alle de samfunnsvitenskapelige fagene til sammen utgjør (Grønmo, 2016, s. 18). «De ulike samfunnsvitenskapelige fagene definerer sin egenart og avgrenser seg i forhold til hverandre dels ut fra hvilke emner eller samfunnsforhold de fokuserer på, dels ut fra hvilke teoretiske perspektiver de vektlegger, og dels ut fra hvilke metoder de anvender» (Grønmo, 2015, s. 18). Sosialkonstruktivistiske perspektiver er tydelige på at betydningen av at forskeren gjør rede for sin involvering i prosessen, og videre diskuterer grunnlaget for hvordan kunnskapen blir produsert. Når forskeren er tydelig på sine egne refleksjoner og beslutninger, og knytter disse til teoretiske og metodiske valg styrkes legitimiteten i studien (Thagaard, 2013, s. 223).

Innenfor det sosialkonstruktivistiske perspektivet finner man blant annet fenomenologi. Det er en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming jeg har valgt å ha i denne studien.

Fenomenologien tar utgangspunkt i en subjektiv opplevelse, og har til hensikt å oppnå en forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer. Det fenomenologiske

perspektivet baserer seg på at hovedmålet er å bedre forstå hvordan enkeltpersonene vi studerer opplever fenomenverden. Det ytre vil i dette tilfellet komme i bakgrunnen. I fenomenologien er det viktig at forskeren er åpen for erfaringene til de personene han/hun studerer. Studier som har en fenomenologisk tilnærming skal utforske meningene personer tillegger sine erfaringer av et fenomen (Thagaard, 2013, s. 40). Gjennom intervjuene mine var jeg bevisst og interessert i å finne ut av informantenes erfaringer og opplevelser med meldeplikt og samarbeidet med barnevernstjenesten. Det var viktig for meg å ikke legge føringer på hvordan svarene skulle utspille seg, men la informantene snakke fritt fra sine egne tanker og erfaringer. Informantene hadde alle ulike opplevelser og forståelse av samarbeidet med barnevernstjenesten, og fokuset underveis var hele tiden å utforske den enkeltes opplevelser.

Som intervjuer bør man korte ned spørsmålene i intervjuguiden slik at intervjupersonens livsverden kommer frem. Med livsverden mener (Kvale & Brinkmann, 2017) at det handler om å innhente fordomsfrie beskrivelser i forbindelse med intervjupersonens verden. Kortere fortalt handler dette om deres verden, slik de møter den i dagliglivet, og slik den forstås av dem.

Kvalitativ forskning preges av både induktiv og deduktiv tilnærming. Den induktive tilnærmingen baseres på en antakelse om at de teoretiske perspektivene kan utvikle seg gjennom innhenting av andre empiriske studier. Den deduktive tilnærmingen handler på sin side om at analyse av data tar utgangspunkt i teoretiske perspektiver, og her tar jeg utgangspunkt i den økologiske beslutningsmodellen som er presentert i teorikapittelet av studien (Thagaard, 2013, s. 197). Mellom induktiv og deduktiv tilnærming finner man en abduktiv tilnærming, og det er denne tilnærmingen som egner seg best i denne studien. Min studie vil bære noe preg av begge tilnærmingene fordi det blant annet vil lene seg mot det deduktive når jeg gjennomførte intervjuene, og mot det induktive når jeg fastslår min forforståelse til studien. (Thagaard, 2013, s. 198). Den abduktive tilnærmingen sier også noe om at min teoretiske bakgrunn som forsker gir perspektiver for hvordan dataens meningsinnhold blir tolket. «Forskningsvirksomhet preges altså både av induktive og deduktive tilnærminger. Forskningsprosjekter kan inndeles etter hvor de har sin teoretiske forankring- i utviklingen av ny teori (empiribasert teoriutvikling), videreutvikling av etablert teori (utprøving av teoretiske perspektiver) eller mellom teori og empiri (abduksjon)» (Thagaard, 2013, s. 198).

5.2 Forforståelse

For å kunne innhente beskrivelser som er mest mulig fordomsfri bør man sette den common-sense baserte og vitenskapelige forhåndskunnskapen i parentes (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 46). Som forsker møter jeg forskningsfeltet med min teoretiske bakgrunn, og mine egne antakelser. Dette blir mitt utgangspunkt for hvordan jeg opplever forskningsfeltet. De observasjonene jeg gjør kan både blendes og farges gjennom den forforståelsen jeg innehar, og møter feltet med. På samme tid kan teorien hjelpe meg til å bedre forstå forskningsfeltet. Forforståelsen, teori og de spørsmålene jeg har skrevet for å undersøke tema er grunnlaget for et deduktivt møte med praksisfeltet (Postholm, 2010, s. 57).

Forskerens egen kunnskap og erfaring vil i stor grad påvirke deres måte å tilnærme seg studien på. Min interesse innebærer blant annet å gjennomføre intervju og gjøre observasjoner. Dette er grunnen til at min studie er en kvalitativ studie (Creswell, 2014, s. 20-21).

Før jeg begynte på denne mastergraden i barnevern tok jeg en bachelorgrad som førskolelærer. Gjennom praksis observerte jeg at i barnehagene jeg jobbet i manglet de fleste kunnskap om meldeplikt, og samarbeidet mellom barnehage og barnevernstjenesten var ikke godt kjent. Jeg har imidlertid ingen erfaring med verken praksis eller jobb i barnevernstjenesten, men mitt ønske etter endt utdanning er å få jobb i den kommunale barnevernstjenesten. Forforståelsen til denne studien vil for min del handle om mine antakelser om hvordan ulike barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernet, og hvordan resultatene kan prege analysedelen av oppgaven min. Jeg har måttet være bevisst min egen forforståelse i denne studien, og hele tiden møte feltet med åpenhet og uten fordommer eller påvirkning fra min egen forforståelse.

5.3 Gjennomføring

5.3.1 Forskningsdesign og metode

Metoden jeg har valgt å bruke i min studie, og for å svare på problemstillingen er intervju. Meningen med det kvalitative forskningsintervjuet er å forsøke å forstå intervjupersonens perspektiv på meldeplikt. Intervjuets struktur er lik den dagligdagse samtalen, men fordi det skal være et profesjonelt intervju behøver man en bestemt metode og spørreteknikk (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 42).

Målet mitt med intervjuene er å finne ut hvordan barnehageansatte forholder seg til

meldeplikten til barnevernet. Det er viktig for meg å skape en god dialog, og få informantene til å føle seg hørt og trygg under gjennomføringen. Jeg er noe kjent med å gjøre intervju fra tidligere, og jeg opplevde at når stemningen var avslappet og intervjupersonen følte at jeg genuint var interessert i det de fortalte, ble opplevelsen mye bedre for begge parter.

5.3.2 IPA analyse

For å analysere intervjuene har jeg valgt å bruke IPA som metode. IPA er en kvalitativ forskningsstrategi som har til hensikt å forske på hvordan folk gir mening til egne livserfaringer. IPA fører et fenomenologisk perspektiv, og dette er fordi det er viktig innenfor perspektivet å utforske erfaringer under faktiske forhold (Smith, Flowers & Larkin, 2009, s. 1). IPA som metode for analyse tar for seg tre ulike steg. Det første steget er å lese, og å lese på nytt. Dette punktet handler i stor grad om å lese seg mest mulig opp på dine originale data. Smith et.al (2009) forklarer at når man skal håndtere mengder med intervjudata er det nyttig å høre på opptakene før man leser transkripsjonene skriftlig. På denne måten setter man seg tydeligere inn i dataene i forkant (s. 82). Dette første steget omhandler i størst grad å få flyttet fokuset på deltakeren i intervjuet. Gjentatt lesing gir også mulighet til å strukturere og utvikle materialet på en god måte, og gir meg en bedre forståelse av hvordan fortellingene kan binde intervjuet mer sammen (Smith et. al, 2009, s. 82).

Det andre steget i analysedelen er forøvrig også den mest detaljerte og tidskrevende. Dette steget undersøker innholdet og språkbruk på et mer utforskende nivå. Jeg måtte i denne delen opprettholde et åpent sinn, og notere alt viktig i transkripsjonene. I denne delen sikrer man et bedre kjennskap til transkripsjonene, og man kan lettere identifisere det deltakerne forteller og opplever som utfordrende eller krevende (Smith et. al, 2009, s. 83).

Avslutningsvis handler det siste steget om å utvikle fremvoksende temaer. Selv om transkripsjonene fortsatt beholder sine sentrale funn, vil det vise seg at gjennom utforskende og omfattende kommentarer på innholdet, vil datasettet ha vokst vesentlig. I tillegg til å kjenne intervjuene ekstremt godt, har jeg nå også opparbeidet meg ekstra informasjon som er viktig (Smith et. al, 2009, s. 91).

5.3.3 Intervjuguide

En intervjuguide er på en måte et manus som har til formål å strukturere intervjuforløpet (...). Guiden skal inneholde det tema som skal undersøkes eller være en detaljert plan over formulerte og planlagte spørsmål. I min studie vil jeg gjennomføre semistrukturerte intervju, og da må intervjuguiden inneholde en oversikt over emnet og også ulike forslag til spørsmål

som skal stilles. Det vil variere fra undersøkelse til undersøkelse om intervjuguiden følges slavisk, eller om rekkefølge på spørsmålene blir bindende. Intervjuerens skjønn og tanker vil også være avgjørende for om guiden følges opp som planlagt, eller om den blir åpen for nye retninger og spørsmål underveis (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 162).

I mine intervju er det viktig at alle spørsmålene og temaene jeg har forberedt i intervjuguiden blir belyst, men jeg ønsket å være åpen for at oppfølgingsspørsmål og spørsmål fra intervjupersonen kunne forekomme uten at det trengte å være like nøye planlagt.

Intervjuguiden er utformet med spørsmål som skal belyse studiens problemstilling: «Hvordan forholder barnehageansatte seg til meldeplikten til barnevernet?»

Intervjuguiden har følgende tema som hovedfokus:

- Innledning, som spør noe generelt om intervjupersonens bakgrunn og utdanning.
- Bekymring for barn, som vil undersøke om deltakeren har vært bekymret for barn i barnehagen, og når de har vurdert å melde til barnevernet.
- Samarbeid med barnevernstjenesten, som etterspør hvordan deltakeren opplever informasjon og samarbeid mellom barnehage og barnevernet.
- Avslutning, som stiller spørsmål til deltakeren om hvilke forslag han/hun har til å forbedre samarbeidet, og ellers generelle spørsmål.

(Se vedlegg 2, s 85).

5.3.4 Rekruttering og utvalg

For å belyse problemstillingen har jeg valgt å intervju barnehagelærere/førskolelærere med minst to års erfaring med arbeid i barnehagen. Fordi jeg ønsker å undersøke hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten, er det nødvendig å kreve noen års erfaring for å kunne få mest mulig kunnskap om forskningsspørsmålet mitt. Jeg startet med å bruke Bergen kommune sine nettsider hvor jeg fant en oversikt over alle barnehager i Hordaland, både private og kommunale. Utvalget i studien består av totalt åtte barnehagelærere/førskolelærere. Jeg startet med å lage et informasjonsskriv hvor jeg først presenterte meg selv, beskrev studien og problemstillingen min, og til slutt viste til informasjon om hvem som kunne kontaktes om noe var uklart. Jeg oppfordret utvalget til å svare tilbake på mail, og opplyste videre om at hvis jeg ikke fikk tilbakemelding ville jeg kontakte dem ca to uker etter mailen først ble sendt ut. Som vedlegg til invitasjonen lå det også et informasjonsskriv som informerte om det formelle, og for eksempel hva det innebærer for barnehageansatte å delta. (Se vedlegg 1, s 82). (Kvale & Brinkmann, 2017) skriver

«Intervju så mange personer som det trengs for å finne ut det du trenger å vite» (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 148). De forklarer videre at i de kvalitative intervjuundersøkelsene kan antallet personer som intervjues enten være for få eller for mange. Om man har for få informanter er det vanskelig å generalisere innholdet og finne forskjeller. Er informantene for mange, er det på den andre siden vanskelig med tanke på tidsbruk (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 148). I samsvar med veilederen min, fant vi ut at åtte deltakere var nok til min studie. Det endelige utvalget består av totalt 8 informanter i alderen 27-50 år fra 8 forskjellige barnehager. (7 kommunale, og 1 privat barnehage). Syv av mine informanter var utdannet barnehagelærere og jobbet som pedagogisk leder i sine barnehager, og hadde fra 2-30 års erfaring med arbeid i barnehage. En av informantene var utdannet barne- og ungdomsarbeider og hadde jobbet i samme barnehage i ca 30 år.

5.3.5 Forundersøkelse

Før jeg skulle gjennomføre de ordinære intervjuene med forskjellige barnehageansatte valgte jeg å gjennomføre et forberedende intervju, eller et pilotintervju. Jeg gjennomførte intervjuet med en miljøterapeut som arbeider på en barnevernsinstitusjon. Jeg brukte spørsmålene fra intervjuguiden, men endret dem slik at det ble mer rettet mot barnevernstjenesten. Jeg fikk trene meg på å stille spørsmål, og også hvordan jeg håndterte å få spørsmål tilbake. Det var viktig å få tilbakemelding på om spørsmålene var forståelig, godt nok forklart og ikke minst relevant. Etter testintervjuet endret jeg på en del spørsmål, og la også noen til. Jeg opplevde å bli tryggere på meg selv som intervjuer ved å gjennomføre et testintervju.

Monica Dalen (2004) skriver at i en kvalitativ intervjustudie må det alltid gjennomføres ett eller flere prøveintervju. Dette gjøres for å teste intervjuguiden, og for å teste seg selv som intervjuer. Ved å gjennomføre et slikt prøveintervju kan en få gode tilbakemeldinger på hvordan man var som intervjuer, og også hvordan spørsmålene var utarbeidet. Videre er det også nyttig med prøveintervju for å teste hvordan de tekniske hjelpemidlene fungerer i praksis. Det kan være relevant og ta med ekstra batteri til lydopptakeren, og også vite hva man gjør hvis lydopptakeren for eksempel skulle slutte å fungere underveis i intervjuet. Kommer man i en situasjon hvor lydopptakeren slutter å fungere bør man like etter sette seg ned å skrive alt man husker fra seansen, selv om disse nedtegningene vil være dårligere enn informasjonen du hadde fått ved informantenes egne uttalelser i intervjuet (Dalen, 2004, s. 34-35).

5.3.6 Gjennomføring

7 av intervjuene jeg gjennomførte i studien min ble gjort i de ulike barnehagene. Jeg reiste til dem, og de ble gjennomført på pauserom, eller i de ansattes garderøber. Ett av intervjuene ble gjort ved Universitetet på et grupperom jeg hadde reservert. Jeg hadde planlagt at intervjuene skulle ha en varighet på ca 40-60 minutter, og i praksis varte de fleste intervjuene mellom 30-40 minutter. I forkant av alle intervjuene ga jeg informantene informasjonsskrivet de fikk vedlagt i invitasjonen også i papirformat. Jeg hadde også med samtykkeerklæring som de signerte i forkant av intervjuet. Videre snakket jeg litt generelt om studien, og forklarte litt av resultater av nærliggende studier. Når intervjuene var ferdig ble vi sittende å snakke om litt mer generelle ting, og tema som også ligger litt utenfor studien ble tatt opp.

5.4 Forskningsetiske vurderinger knyttet til undersøkelsen

Studien min er meldt inn til Personvernombudet ved Norsk samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD), og ble godkjent før jeg startet med datainnsamling i november 2018 (Se vedlegg 3, s 87). Kvale & Brinkmann (2017) forklarer at fordi at intervjuene kan komme inn på følsomme tema, er det essensielt å beskytte konfidensialiteten til både intervjupersonen og til eventuelt andre personer som kan bli nevnt i intervjuet. NSD har sett gjennom og godkjent både intervjuguide og informasjonsskriv i denne studien, og dette har bidratt til at informantene blir ivaretatt (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 213).

Ved transkripsjon av intervjuene medfører det også noen etiske spørsmål. Intervjuene som gjennomføres tar kanskje for seg følsomme tema for deltakeren, og det er nødvendig å beskytte konfidensialiteten til deltakeren, men også til personer og institusjoner som kan bli nevnt i intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 213). Ved transkripsjon av intervjuene ble navn fjernet og anonymisert. Informantene ble bedt om å unngå å identifisere personer (se vedlegg om informasjonsskriv s, 82), og skulle slike opplysninger forekomme, blir de ikke gjengitt i transkripsjonen.

5.4.1 Konfidensialitet

Konfidensialitet i forskning innebærer at de private data jeg innsamler gjennom intervjuene som kan identifisere deltakerne ikke må avsløres. I min studie gjennomfører jeg individuelle intervjuer, og derfor bør det klargjøres på forhånd hvem som senere eventuelt vil ha tilgang til

intervjuene, eller om all innsamlet data vil slettet ved endt studie (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 106). (Se vedlegg 1, s. 82). I mitt tilfelle er det viktig å beskytte den informasjonen som fremkommer i intervjuene, og skåne deltakerens privatliv. For meg som forsker å få tilgang til forskningsfeltet har lite betydning om jeg ikke opparbeider et tillitsforhold til deltakerne. Et slikt forhold kan opprettes ved å gi så mye informasjon som mulig før selve undersøkelsen igangsettes. Denne informasjonen bør blant annet si noe om hvordan konfidensialitet og anonymitet skal sikres i studien. For å sikre dette opplyser jeg informantene om at opptak vil slettes etter at studien er ferdig, og underveis i prosessen kan de når som helst trekke seg fra deltakelse. Deres navn vil i så tilfelle være fiktive, og de kan ikke gjenkjennes på noe måte i min studie. Jeg som student har også signert en taushetserklæring, og dette er også nyttig å informere dem om. Videre er det også relevant å informere om hva deres rolle er i studien, hvilken hensikt studien har og hvordan hendelsesforløpet i studien skal være (Postholm, 2010, s. 147).

5.4.2 Konsekvens av deltakelse

Hvordan jeg som forsker tolker deltakernes informasjon gjennom intervjuet kan medføre en fare for krenkelse av deltakerens integritet. Det kan oppleves som et brudd på tillitt om jeg forklarer eller fortolker deltakernes situasjon, handlinger eller utsagn på en måte de ikke kjenner seg igjen i. Her er det viktig at jeg som forsker hele tiden reflekterer over hvordan jeg kan ivareta deres perspektiv på best mulig måte. På en annen side kan deltakelse oppleves som en gevinst. Deltakerne kan få følelsen av å bidra til noe viktig, og at de får dele informasjon og gi meg som forsker bedre innsikt i deres situasjon (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016). Jeg ønsker å opplyse deltakerne nøye om hva det innebærer for dem å delta, og at de når som helst kan trekke seg fra undersøkelsen. Dette er informantene informert om skriftlig, og det var også noe jeg gjentok for dem før intervjuene startet.

5.5 Kvalitetssikring

Grønmo (2016) viser til fem ulike forhold som er essensielle for sikre kvalitet i studien. Det første han beskriver er at datamaterialet må baseres på prinsippene for forskningens sannhetsforpliktelse. Mine data skal i størst mulig grad representere informantenes perspektiver, og knyttes opp til relevant informasjon til min problemstilling. Forholdet mellom data og sannhet skal klargjøres på en slik måte at både innsamlingen og selve datamaterialet beskrives og dokumenteres så nøyaktig som mulig (Grønmo, 2016, s. 238).

Videre må datainnsamlingen bygge på vitenskapelige prinsipper for logikk og språkbruk, slik at det innsamlede materialet er en ramme for den systematiske og teoretiske drøftingen i etterkant. Innsamling av data bør fremstilles så nøyaktig som mulig, og språklige formuleringer og begreper bør forenkles på best mulig måte. Utvelging av enheter er også et viktig punkt for å sikre kvalitet. Under dette forholdet må vi ta utgangspunkt i at både type analyseenheter og analyseenhetenes nivå må samsvare med problemstillingen (Grønmo, 2016, s. 238). Dette har jeg gjort rede for tidligere i oppgaven under rekruttering og utvalg.

Når man velger informasjonstyper er det viktig at dette utføres på en systematisk måte. Utvelgelsen av informasjon skal ta utgangspunkt i problemstillingen for studien, og vise til informasjon som er mest relevant for den. Det siste som blir nevnt for å sikre kvalitet i studien er gjennomføring av datainnsamling. Dette må skje på en forsvarlig måte (Grønmo, 2016, s. 238). For å kunne fastslå resultater som er holdbare er det essensielt at datamaterialet har best mulig kvalitet. Jeg har valgt å bruke begrepene reliabilitet og validitet.

5.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet i studien handler om pålitelighet i forskningen. Forskeren må redegjøre for hvordan sine data blir utviklet, og det innebærer blant annet at en kan skille mellom informasjonen man får ved å gjøre intervju, og egne vurderinger av denne informasjonen (Thagaard, 2013, s. 193-194). Fenomenologiske forskere har hatt en tendens til å bytte ut ordet reliabilitet med pålitelighet. Reliabilitet blir viktig i analysedelen av oppgaven, da man ser hvor godt analysen kan forsvare fortolkninger (Postholm, 2010, s. 169).

5.5.2 Validitet

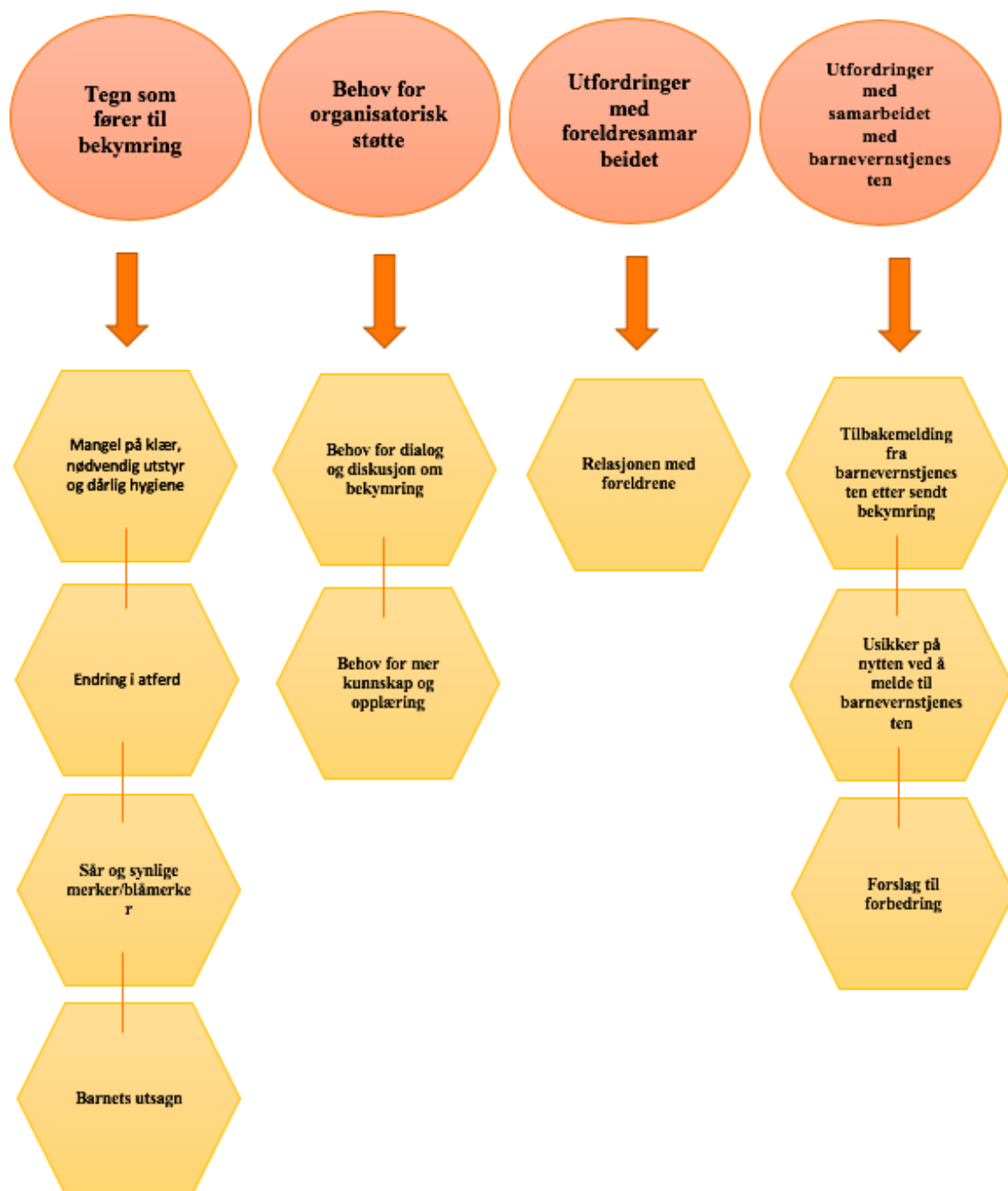
Validitet handler om hvorvidt metoden undersøker det som er dens intensjon å undersøke. Kriteriet om validitet dreier seg om fortolkningen av et utsagn er ordentlig dokumentert og logisk konsekvent. Spørsmålet om validitet i studien handler også om innholdet i det informantene sier. Disse utsagnene kan være sanne eller falske, og deltakerne kan være pålitelig eller upålitelig. Høy validitet i studier avhenger av at leseren kan følge hele forskningsprosessen. På denne måten kan leseren få innblikk i hvordan forskeren har valgt å jobbe i hver fase av studien (Postholm, 2010, s. 170).

6.0 Presentasjon av funn og diskusjon

I denne delen vil jeg presentere hovedfunnene i studien min. I analyseprosessen utviklet jeg fire ulike hovedtema i forhold til hvordan barnehagelæreren forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten. Disse fire hovedfunnene har jeg valgt å kalle:

- *Tegn som fører til bekymring*
- *Behov for organisatorisk støtte*
- *Utfordringer med foreldresamarbeidet*
- *Utfordringer med samarbeidet med barnevernstjenesten*

Under hvert av disse hovedtemaene vil det bli presentert noen undertemaer. (Se figur 1, s. 46). Funnene vil bli drøftet etter hvert hovedtema, og det er Fluke et.al (2014) sin økologiske beslutningsmodell som vil danne grunnlaget for drøftingen, sammen med aktuell forskning og lovmessige føringer.



Figur 1: «Faktorer som påvirker hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten».

Funnet «*tegn som fører til bekymring*» handler om saksforhold og i hvilke situasjoner barnehagelæreren blir bekymret for et barn i barnehagen, hvilke tegn det fokuseres på, og i hvilke situasjoner det er aktuelt for dem å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten.

Undertemaene til dette funnet er:

- *mangel på klær, nødvendig utstyr og dårlig hygiene*
- *endring i atferd*
- *sår og synlige merker/blåmerker*
- *barnets utsagn*

Funnet «*Behov for organisatorisk støtte*» handler om personforhold og hvem barnehagelærerne henvender seg til og prater med når de har en bekymring for et eller flere barn i barnehagen. Det handler også om hvem de rådfører seg med, og hvem deres nærmeste samtalepartnere er i disse situasjonene.

Undertemaene til dette funnet er:

- *behov for dialog og diskusjon om bekymring*
- *behov for mer kunnskap og opplæring*

Funnet «*Utfordringer med foreldresamarbeidet*» handler om barnehageansattes relasjon og samspill med foreldrene i barnehagen. Det handler om vanskelige samtaler, utfordringer og vennskap med foreldregruppen.

Undertemaet til dette funnet er:

- *relasjonen med foreldrene*

Funnet «*Utfordringer med samarbeidet med barnevernstjenesten*» handler om eksterne forhold og barnehageansattes tanker og meninger om samarbeidet fra barnevernets side. Disse tankene og meningene baseres ut i fra informantenes erfaringer med barnevernstjenesten, og forslag til hvordan samarbeidet mellom etatene kan forbedres vil også bli belyst i dette funnet.

Undertemaene til dette funnet er:

- *tilbakemeldinger fra barnevernstjenesten etter sendt bekymringsmelding*
- *usikker på nytten ved å melde til barnevernstjenesten*
- *forslag til forbedring*

6.1 Tegn som fører til bekymring

Alle informantene i studien min har opplevd å være bekymret for ett eller flere barn i barnehagen. De fleste informantene nevner at når bekymring oppstår, er det ofte sammensatt av flere ulike ting, og at det er disse tingene sammenlagt som utgjør at de velger å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten.

For eksempel nevner flertallet av informantene at mangel på rett tøy og utstyr i barnehagen ofte henger sammen med dårlig hygiene og lite oppfølging på de primære behovene til barnet. Når det gjelder vold og seksuelle overgrep blir det også nevnt at endring av atferd hos barnet ofte har en sammenheng med andre tegn.

6.1.1 Mangel på klær, utstyr og dårlig hygiene

Alle informantene fortalte at de har opplevd å ha barn i barnehagen som mangler klær, nødvendig utstyr og har dårlig hygiene. I dette er det for eksempel mangel på riktig klær i forhold til årstiden, for små klær, skitne klær, mangler matpakke og drikkeflaske, skittent hår, full bleie og gamle matrester. En av informantene forteller:

« Det finnes mange ulike grunner til å være bekymret for et barn i barnehagen. For eksempel ting barn sier, endret atferd, rar oppførsel, jeg lurer på hva som ligger til grunn for dette. Veldig lite oppfølging hjemmefra, og mangler de helt primære tingene. Eller de kan lukte røyk, eller at de ikke har bytteklær, altså sånne ting som tyder på at de ikke får nok oppfølging hjemme».

Denne informanten forteller videre at disse tegnene til bekymring er tegn som oppstår tidlig i en bekymringsprosess, og at når slike tegn viser seg, er de veldig opptatt av å følge opp barnet videre, og starte med observasjon og nedskrivning, noe som er viktig å presisere.

En annen informant fra småbarnsavdeling som har over 30 års erfaring med å jobbe i barnehagen forteller:

«Vi er jo veldig obs når vi bytter bleie for eksempel. I de situasjonene sant... ikke bare tydelige merker eller... å se på fysiske tegn, og samtidig er det jo litt.. veldig personlig.. du er liksom innenfor intimgrensen til mange barn sant.. og du prøver jo litt å se hvordan de har det i en sånn type situasjon. Men det er litt vanskelig, fordi mange av de minste hater jo å ligge på stellebordet. De prøver å vri seg rundt, så de kan jo oppføre seg annerledes i en sånn situasjon uansett. Men vi prøver jo selvfølgelig å være våken, og det hjelper å være bevisst

når man er i sånne dagligdagse situasjoner sant».

Videre forteller denne informanten at når det gjelder omsorgssvikt i den forstand at det «bare» mangler riktig klær og utstyr så bør barnehagen tildeles en mer fremtredende rolle i forhold til veiledning av foreldre. Informanten forteller at hvis barnehagen rettleder og veileder på en god måte kan dette fungere positivt i første omgang, og da eventuelt følges opp videre, og sjekke om veiledning og rådgivning ville ha hjulpet.

En annen informant, som har opplevd å avdekke seksuelle overgrep i barnehagen sier følgende om bekymring:

«Du får rett og slett en magefølelse sant. Her føler du at det er ett eller annet som ikke stemmer, også begynner du å observere litt. Du ser ting som skjer i hente-og bringe situasjoner, kanskje du ser litt merker på kroppen, du ser på endring av barnets oppførsel, dårlig hygiene, mangel på klær, ja.. som gjør at du.. her er det ett eller annet som ikke stemmer».

Videre forteller informanten at det går ganske lang tid før man gjør noe med det. Når situasjonen er i så alvorlig grad, er man redd for at noe informasjon skal mangle. Informanten forteller at det er veldig viktig for henne å observere og skrive ned i slike situasjoner, og at når observasjonene og de skriftlige notatene fører et mønster tenker man at det er riktig tid for å sende en bekymringsmelding til barnevernstjenesten.

En annen informant forteller om en gang hun var bekymret for et barn i barnehagen:

«Det var litt på bakgrunn av dialogen med foreldrene i garderoben, sant. Og med barnet.. Så begynte vi å følge nøye med, og hun kom ikke alltid med reine klær om morgenen sant, eller.. når de leverte henne.. så leverte de henne rett fra sengen virket det som.. at hun ikke var.. bleien var ikke tom.. det var ikke en tom bleie, hun var fortsatt tissevåt over natten og... håret var ikke greid og.. hun hadde prim fra dagen før og... litt sånne ting».

Videre forteller informantene at etter at de sendte inn bekymringsmelding om dette tilfellet fikk de vite at barnevernet allerede var involvert i denne familien, og at dette var en spesiell situasjon å være i både for barnehagelæreren og foreldrene. Det følte likevel betryggende, fordi da fikk barnehagen en bekreftelse på at deres bekymring var riktig.

6.1.2 Endring i atferd

Endring i atferd var et tema som gikk igjen hos flere av informantene. På spørsmål om det var situasjoner hvor informanten hadde vurdert å melde til barnevernstjenesten, men unnlatt å gjøre det, svarer en informant:

«Ja. Og det er hvis... det er flere ganger faktisk. Og det handler om at.. hvis barn har to hjem... også ser du gjerne at det ene hjemmet fungerer helt greit, og det andre ikke fungerer så godt, så tenker du.. ehm... blir dette barnet godt nok ivaretatt? Og da er det litt vanskelig syntes jeg.. for hvis den ene familien klarer seg fint, mens den andre sliter.. så tenker du litt sånn i forhold til.. hvem ser dette barnet.. når blir dette barnet ivaretatt når han er hos mor... eller når han er hos far... klarer vi.. er det nok at besteforeldrene er tilstede... så av og til er det litt vanskelig... og da har jeg vurdert ut i fra barnets beste.. eller barnets atferd her... hvis det ikke forandrer atferd, og det virker like fornøyd og glad som det alltid har vært på en måte.. så har jeg ikke gjort noe med det.. men.. vi har snakket om det.. og ser for eksempel at mor ikke klarer å følge opp dette barnet... men far er så på en måte tilstedeværende at han kompensere gjerne, sant... pluss at mor er tilstede, men fordi mor ikke klarer å være der så blir barnet plukket opp sant... og det er ting som vi har diskutert på våre avdelingsmøter.. og når vi er bekymret for et barn.. og da... ofte er det sånn at... hva gjør vi nå... burde vi sagt noe, burde vi ikke ha sagt noe.. så er det jo den der med at... «alle ser, og ingen sier noe».

Når jeg spør informanten om uttrykket hun nevnte «alle ser, og ingen sier noe» svarer hun at hun ikke tror det, men at hvis det gjør det, så vil det bli oppdaget av andre ansatte veldig fort. Hun har ingen tvil om at sine medarbeidere melder fra om de skulle ha en mistanke eller en bekymring ovenfor et barn.

En annen informant forklarer:

«Ja, det er endringer hos barn.. det er det første.. altså er det noe som du ser at... barnet er alltid blid og glad, og plutselig blir mutt eller... noen som alltid er stille og forsiktig plutselig blir veldig utadvendt og pratsom.. så endringer er nok noe av det første vi er var for... og det kan vi ofte... altså det er litt interessant... for vi kan, hehe.. gjerne to måneder før foreldre kommer å forteller oss... så ser vi at noe skjer med barnet. Så kommer gjerne foreldrene og forteller oss at... for noen måneder siden gikk vi fra hverandre... så har vi egentlig sett det sant... vi har ikke visst hva vi har sett.. men vi har sett noe... eller... bestemor døde... ja... sant... så det er noe sånn endringer... og... jeg har lyst å si 99 av 100 ganger så finner vi ut hvorfor... men noen ganger er det bare endringer som vi ikke kan forklare».

Videre forteller informanten at det er ikke til å legge skjul på at det første hun tenker når hun

ser en endring hos barn er seksuelle overgrep. Med en gang hun opplever en endring av atferd hos barn starter prosessen med å være årvåken og observant.

En annen informant som tidligere hadde vært i mye kontakt med barnevernet gjennom mange år i barnehage forklarer sin bekymring slik:

«Men det merker jeg... at når de begynner med seksuell lek nå... så er jeg mer på... også sånne... ja, bare det at de sier ting som... som de ikke er vandt med å si da... bare sånn der... hvis de sier noe som er rart... eller ett eller annet som viker fra deres normale væremåte... så er det litt sånn... siden jeg nå på en måte har vært litt i det... så blir jeg på en måte litt mer på med en gang... og liksom begynner å spisse ørene med en gang... og kanskje stiller litt mer sånne oppfølgende spørsmål».

Videre forklarer informanten at det er mange ganger hun har vært veldig ivrig på å finne ut ting, men at i de fleste tilfeller så ender hun opp med å finne ut at det ikke er noe. Likevel tenker hun at å hele tiden være årvåken på tegn og endring i oppførsel, vil bidra til at de ansatte i barnehagen kan avdekke flere situasjoner der barn trenger hjelp.

Når informanten får spørsmål om hvilke bekymringsfulle tegn hun fokuserer ekstra på i forhold til bekymringer ovenfor et barn, forklarer hun følgende:

«Ehm, det er litt sammensatt... men man ser jo på relasjoner sant... på foreldrene... på barnets atferd og utvikling... og på en måte de fysiske tingene... ja, hvis du ser at det er mangler da, som kanskje ikke burde være der».

Hun forteller videre at om hun ser helt klare fysiske tegn på vold eller mishandling er hun ikke i tvil om å sende en bekymringsmelding, men at det er hendelsene som ligger «midt i mellom» som er vanskelig å definere, eller å gjøre noe med. Videre tenker informanten at det er bedre å melde en gang for mye enn en gang for lite.

6.1.3 Sår og synlige merker/blåmerker

Flere av informantene hadde videre reagert på samspillet mellom barnet og foreldrene, i tillegg til fysisk synlige merker/blåmerker. En av informantene som har vært med på å sende inn bekymringsmelding til barnevernstjenesten om seksuelle overgrep forteller følgende:

«Det handler litt om at du kanskje ser litt i henting at... denne faren kan være ruset... han virker ikke helt klar.. det er noe med øynene... ikke helt tilstede kanskje... og barnet, som på en måte har... blåmerker... altså... et barn på 1,5 år som tar et annet barn i bakhode og denger det i veggen... altså... det er ikke noe et barn på 1,5 år burde... egentlig vite noe om da».

Informanten viser tydelig at det er en vanskelig situasjon å være i, og at ofte frykter man at situasjoner det er aktuelt å melde i, vil gå på bekostning av relasjoner med foreldrene. Hun forteller at uavhengig av hvilke relasjoner det kan skape med foreldre, er hun bevisst på at om hun ikke melder sin bekymring, gjør hun ikke en del av jobben sin. Fordi at hun har denne innstillingen, føler hun at det er lettere å ta en avgjørelse om å melde eller ikke.

En annen informant, som ikke har opplevd å sende bekymringsmelding til barnevernet før forteller:

«Ja altså, jeg tenker jo... spesielt disse tingene med overgrep... der er det jo noen tegn kanskje... som man er litt ekstra obs på... tenker jeg... og eller så er det jo sånn... vi er jo så tett på ungene, jeg bare tenker sånn... i forhold til dette med blåmerker og slag og sånne ting sant... vi er jo omtrent å skifter daglig på dem... selv om der som jeg jobber er det store barn... men likevel sant så... du er jo obs på sånn der... og spesielt når du har hørt om saker tidligere... ser en at det er noen blåmerker eller noe sånt så... jeg er vel kanskje så rett på at jeg går å spør foreldrene... hva det er for noe... fordi jeg... hvis jeg vet at det ikke har skjedd her i barnehagen... sant».

Videre forteller informanten at om et barn kommer med helt tydelige merker på kroppen, og foreldrene har vanskeligheter med å forklare det, vil han direkte melde til barnevernstjenesten. Han forteller også at man må se på situasjoner som en helhetsvurdering, og forhøre seg nøye med både foreldre, medarbeidere og styrer slik at man kan legge en plan på hvordan ting skal håndteres videre, og hvordan barnet på best mulig måte kan ivaretas.

6.1.4 Barnets utsagn

Syv av åtte informanter opplever det barnet sier som særlig bekymringsfullt. En av informantene forteller:

«Det er så mange ting... i tillegg... som man ser... og gjerne også det barnet forteller... eller snakker om ting... så tenker jeg jo at, oi... da må vi ta to pluss to også ser vi at her... må det jo være noe».

Videre forteller informanten at hun ønsker å veilede foreldrene i første omgang, og se om de er mottakelig for veiledning. Om foreldrene er bevisst på problemet selv, og er villig til å endre seg, mener informanten at dette bør gjøres først. Videre forteller hun at det er begrenset hvor mange samtaler man kan ha med foreldrene, og at videre vil hun følge med på barnet, være tilstede, og lytte på hva det sier. Om endring ikke forekommer vil informanten beslutte å melde.

En annen informant forklarer:

«Jeg må på en måte... ha tilstrekkelig med informasjon. Altså, jeg må ha fått barnet til å fortelle hva som har skjedd, og dette blir skrevet ned... videre gjør vi en samlet vurdering på om dette skal meldes... i samråd med barnevernet».

Han forklarer at den eneste måten å finne ut om en bekymring er reell, er å snakke med barnet og gjennomføre barnesamtaler og avklare om det barnet sier er sant. Videre forklarer informanten at det er hans plikt å melde om forhold som er nedverdiggende for barnet.

6.2 Diskusjon

Funnene viser at informantene har opplevd og erfart flere tegn som oppleves som bekymringsfulle i barnehagen. Disse ulike tegnene kan vi forstå som saksfaktorer ved hjelp av Fluke et. al (2014) sin økologiske beslutningsmodell. Modellen har til hensikt å gi en forståelse for kontekst og prosessen i en beslutningstaking, og den er relevant i forhold til hva mine informanter har fortalt, fordi den gir et grunnlag for å forstå omfanget før, midt i, og etter en beslutningstaking (Fluke et. al, 2014, s. 466).

Fluke et.al (2014) forklarer at hvorvidt man melder eller ikke kan omhandle for eksempel ulike saksfaktorer. Funnene i denne delen viser at det er flere faktorer som er med å påvirke om barnehagelæreren melder eller ikke. En saksfaktor kan for eksempel være barnets endring i atferd som nevnt over, eller barnehagelærerens samarbeid og relasjon med foreldrene som også noen av mine informanter opplever som krevende (s. 466). Jeg tolker datamaterialet i denne delen som at tegnene barnehagelærerne ser og opplever er av forskjellig grad, og at beslutningen om å melde avhenger litt av hvor alvorlig situasjonen er.

Flere av informantene mine nevner at de er opptatt av å innhente så mye informasjon som mulig, slik at barnevernstjenesten har informasjon til å jobbe videre med saken.

Barnevernstjenesten er helt avhengig av tilgang til mest mulig informasjon, for å i det hele tatt kunne avgjøre om et barn trenger tiltak fra dem. I denne sammenheng er det også fastslått at om et barn og deres familie har problemer, er det som regel flere som sitter på relevant informasjon og kunnskap om dem, og dette kan videre bidra til stor hjelp for barnevernstjenesten (Fauske et. al, 2016, s. 179).

Etter at veilederen som viser til ulike samarbeidsformer og tiltak mellom barnehage og barnevernstjenesten kom i 2009 ble det implementert lovpålagte samarbeidsformer, i tillegg til ulike forslag til å forbedre samarbeidet mellom instansene. Noen av informantene mine forteller at relasjoner med foreldre er et viktig utgangspunkt som er med i vurderingen når det

er aktuelt å melde. Et av de lovpålagte punktene for å forbedre samarbeidet med barnevernstjenesten er tiltaksplaner, og disse skal etter lovens regler utarbeides sammen med både barn og foreldre (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 29). To av informantene mine kommenterer også i denne sammenheng at barnehagen burde hatt en mer sentral rolle i forhold til foreldreveiledning, og at en slik rolle kan bidra til å avdekke, og eventuelt fungere som et første ledd i å gjøre situasjoner som er av mindre alvorlig grad bedre. Fordi at ingen av informantene mine nevnte tiltaksplan forstår jeg det slik at behovet for disse hadde vært aktuelt i mange av barnehagene.

Gilbert et.al (2009) skriver at det foreligger potensielle fordeler og ulemper i hvert eneste trinn i en rapporteringsprosess. I de fleste situasjoner hvor det er aktuelt å melde til barnevernstjenesten, trenger barnehagelæreren en relativ høy terskel av bekymring før det meldes (s. 168). Eksemplene mine over viser at det er flere ting barnehagelæreren legger merke til og fokuserer på, før de starter prosessen med å rapportere videre til barnevernstjenesten. Jeg er i den oppfattelse av at alle informantene mine er villig til å rapportere til barnevernstjenesten, og at alle ønsker barnets beste. Jeg oppfatter likevel at det er nødvendig med rimelig mye informasjon om situasjonen før de føler seg sikker nok til å rapportere. Så hvordan forholder barnehagelæreren seg da til meldeplikten til barnevernstjenesten? I mange tilfeller kan årsaken til å ikke melde være mangel på bevis. Noen av informantene forteller at de fokuserer mye på å innhente rikelig med bevis før de rapporterer, og at dette er viktig for dem. Videre kan en annen årsak være at det mangler samarbeid med familie og foreldre, og dette er et punkt flere ser på som avgjørende før de tar et valg. Årsaken kan også være manglene kunnskap om barnevernstjenesten i barnehagen, og også mangel på forpliktelse til å overholde meldeplikten (Gilbert et. al, 2009, s. 168).

Det er også barnehagens ansvar å ha den kunnskapen som trengs for å kunne ta barns signaler om at de kan ha blitt misbrukt. For å få denne kunnskapen er det nødvendig å lese seg opp på relevant litteratur, og det er også tema som jevnlig skal gjennomgås i barnehagen (Rådmannen Tromsø Kommune, 2011, s. 15). En av informantene mine forteller at fordi hun har vært oppi en barnevernssak tidligere føler hun seg nå mer rustet hvis det skulle forekomme slike situasjoner senere. Jeg oppfatter at informanter som ikke har mye erfaring med å være i kontakt med barnevernet har vanskeligere for å vurdere bekymringen sin, i forhold til informantene som tidligere har vært mye i kontakt med barnevernstjenesten. Det er likevel grunnleggende tegn på bekymring som alle informantene nevner som viktig i en slik prosess.

Som et forslag fra veilederen om samarbeid mellom instansene blir det snakket om at både barnehagen og barnevernstjenesten sammen kan informere om samarbeidet med andre instanser. Det blir presisert at dette samarbeidet bør også foreldre og foresatte kjenne til. Dette er ikke lovpålagt, men fungerer som et forslag til hvordan samarbeidet kan bli bedre (Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 32) Mange av informantene nevner at relasjonen med foreldrene både kan hemme og fremme hvorvidt de melder eller ikke. Jeg opplever at alle informantene mine søker en mer opplyst foreldregruppe, og at om foreldrene hadde mer kunnskap om hvordan barnevernet fungerer, ville samarbeidet med både dem og barnevernstjenesten bli bedre.

6.3 Behov for organisatorisk støtte

Alle informantene i min studie opplever det som viktig å ha noen å diskutere sin bekymring for barn i barnehagen med. I tillegg viser datamaterialet at informantene trenger støtte på organisasjonsnivå for å bli mer trygg når det gjelder å sende en bekymringsmelding. For eksempel handler dette om at de har behov for å snakke med en kollega, styrer eller en person fra barnevernstjenesten dersom de er bekymret eller har en mistanke om et barn i barnehagen.

6.3.1 Behov for dialog og diskusjon om bekymring

Alle informantene mine forteller at de er avhengig av å ha noen å diskutere sin bekymring med. En av informantene med over 30 års erfaring i barnehage forteller:

«For meg ville det vært helt naturlig å snakke sammen. Vi har jo gruppemøter, iallfall annenhver uke sant... men samtidig så klarer vi å snakke sammen inne på avdelingen og... og da ville jeg ha nevnt det med en gang... til... både min leder og... de to barne- og ungdomsarbeiderne som jeg jobber med... for jeg tenker at... for både barnets trygghet og til barnets beste... så tenker jeg at jeg kan ha en forutant holdning til noe... jeg kan være påvirket av forskjellige ting, så det er mye mer sikkert at flere ser på det. Jo flere som... ja, og gjerne med forskjellige erfaringer med det sant... barn er jo litt ulike og... ja i forhold til... i relasjon med... forskjellige av oss sant».

Videre forteller informanten at hun primært diskuterer sin bekymring med de ansatte på sin avdeling, men at hvis det er situasjoner hun føler flere bør vite om, går informasjonen også til de andre avdelingene. Hun forteller videre at på grunn av taushetsplikten tror hun at noen kan være redd for å si for mye, men at hun tenker at åpenhet vil være det beste for barnet. Hun tenker at det kommer barnet til gode at flere vet, og ser.

En annen informant forklarer:

« Nei, altså... jeg føler at jeg sitter veldig mye alene med det... jeg bruker veldig mye tid på en sak, og de andre barna har måttet vente. Hvis jeg snakker med noen er det assistentene mine på avdelingen, fordi at styrer ikke er så veldig involvert her i barnehagen. Det gjør ting litt vanskelig sant».

Videre forteller informanten at på hennes avdeling er hun den eneste pedagogiske lederen, og sammen med henne jobber to assistenter, og det er derfor naturlig for henne å diskutere primært med dem.

En av informantene mine som flere ganger har vært i dialog med barnevernstjenesten forklarer følgende:

« Jeg snakker alltid med daglig leder i utgangspunktet ... også hender det... for eksempel akkurat nå... så snakker jeg med en av assistentene mine som har hatt en samtale som ble grunn til uro... og da er jo hun... naturlig at vi snakker sammen... i tillegg til daglig leder».

Informanten er trygg på hvem hun diskuterer med, og hva hun ønsker å dele med hvem. Hun forklarer at det er nødvendig å involvere de som har noe med saken og gjøre direkte, og at det ikke alltid er nødvendig at alle på de andre avdelingene vet alt.

En annen informant forteller om hvordan hun håndterer sin bekymring for barn gjennom dialog med andre slik:

« Jeg vil diskutere det med mine... vi er fem stykker i ett team... og så... må vi legge en plan for... hvor akutt er dette... er det sånn at... pedagogisk leder skal gå rett til styrer å snakke med... eller skal vi på en måte legge en plan for... for observasjoner... og for å bruke litt tid og se det fra forskjellige... men vi ville jo med en gang diskutere det... legge en plan for hvordan... ja... enten det er akutt eller... eller at man har litt mer tid».

Videre forklarer informanten at hun alltid er opptatt av å diskutere med sine kollegaer på avdelingen, uansett hvilken grad hun er bekymret.

En annen informant forklarer dette:

« Iallfall for min del... syntes jeg det er veldig godt å først gå i dialog med noen andre, og være sikker på at det ikke bare er meg som føler det... men så er det også sånn at hvis jeg går med en følelse hele tiden, og ikke blir kvitt det... at selv om andre sier at det er ingenting... mens jeg føler at jeg ser det hele tiden... ehm... så... har jeg på en måte nå... blitt mer trygg på at da... så lenge jeg selv mener at det her ikke er greit... så vil jeg iallfall ta kontakt med

barnevernet for en rådgivning da... også må jeg må en måte... hvis de... ehm... da anbefaler å sende en bekymringsmelding... så gjør jeg det...men hvis de da sier avvent... gjør disse tingene... så lytter jeg jo til de... for de har jo mye mer kunnskap enn det jeg har. For det syntes jeg er veldig fint... at man kan ringe og rådføre før man eventuelt sender en bekymringsmelding... det på en måte gjør at listen for å ta tak i ting... jeg føler den blir mye lavere da... at hvis man føler en bekymring... at man kan rådføre seg før man sender en bekymringsmelding... jeg vil tro at det er flere som gjør det og... for det å sende den meldingen... da har du på en måte tatt det steget... men hvis man da kan snakke med noen med ekstra kompetanse på området... som på en måte kan betrygge på at det man ser faktisk er verdt å bekymre seg for... så hjelper det veldig».

Videre forklarer hun at hun er veldig påpasselig med at hun har et ansvar som omsorgsperson i barnehagen, og med det ansvaret så følger det å sende en bekymringsmelding om det er nødvendig. Hun omtaler seg selv som «barnas advokat».

6.3.2 Behov for mer kunnskap og opplæring

De fleste informantene gir et inntrykk av at de kan noe, men ikke nok om barnevernstjenesten, og at de gjerne skulle ønsket mer samarbeid og dialog mellom etatene. En av informantene mine som tidligere har vært i kontakt med barnevernet i forhold til en sak om seksuelle overgrep forteller:

«Jeg måtte nok sikkert gått å snakket med styrer... vi har jo en sånn der... sånn der permer... hvordan du skal følge ting som skjer... alt fra brannvern til barnevern... så det har vi... men jeg kunne godt tenke meg sånn egentlig... i selve utdanningen, i forhold til dette med barnevern sant... hvordan man gjør det... tegn å se etter... for det er jo noe med det at... vi har jo aldri lært... hva vi skal se etter egentlig... det er jo på en måte noe du bare må lære selv... så det er noe jeg savner... jeg vet ikke hvordan det har vært nå... så det burde jo absolutt ha kommet inn... når du vet hvor mange det skjer ting med... og bare vite... det er jo akkurat som da vi lurte på om det var vold eller seksuelle overgrep... så da måtte jeg google meg frem... sant, rett og slett bare bruke google, google, google».

Videre forteller informanten at hun aldri føler seg sikker i de sakene hvor det er aktuelt å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten.

En annen informant med lang erfaring i barnehagen forteller følgende:

«Jeg er aldri trygg. Jeg må alltid lese om igjen... fordi at... eller... altså... jeg husker jo mer og mer på en måte... men jeg må alltid lese om igjen... fordi det er så viktig... og jeg må på en

måte føle meg trygg på at jeg... gjør det riktig... at jeg er forberedt nok å sann... (...) jeg måtte skrive masse punkter ut fra for eksempel en avdekkende samtale jeg skulle ha med barnet... og liksom gi meg selv noen sånne knagger... å nærme meg problemstillingen på».

Hun forteller videre at i saker hun har meldt til barnevernstjenesten opplever hun dialogen mellom etatene som god, og hun føler seg trygg på at hvis hun trenger mer veiledning vil hun få det av sin kontaktperson i barnevernet.

Samme informant forteller følgende på spørsmål om det finnes tilstrekkelig med informasjon om barnevernstjenesten i barnehagen:

«Tja, det står vel i... dette er litt flaut... for det bør jeg jo kunne... den der... nå husker jeg ikke hva det heter engang... vi har en sann perm med alle sånne prosedyre ting... det står vel en del der».

Hun forteller videre at det helt klart og tydelig er rom for forbedring i forhold til å øke kunnskapen om barnevernet i barnehagen.

En annen informant forteller følgende på samme spørsmål:

«Vi har jo gått gjennom et sånt e-lærings kurs... (...) det går vel mer på spesifikt overgrep... og jeg er litt usikker på hva som faktisk finnes av informasjon her i barnehagen... men jeg tror ikke annet enn det som er... ut i fra det kurset vi har hatt sant».

Han forteller videre at e-læringskurset er noe som både pedagogiske ledere og assistenter må gjennomføre i barnehagen.

En annen informant forklarer:

«Alle er klar over... alle skal lese gjennom.. vi har noe som heter PBL mentor... der vi går inn å leser... der står det egentlig alt om HMS... og alle sånne ting (...) og der står også det om... meldeplikt... det er jo ikke mye... hehe... som står... eh... men det står litt sånn grunnleggende... og det skal alle som blir ansatt i barnehagen lese».

Videre forteller informanten at kravet som ansatt i barnehagen er at alle skal ha en grunnleggende kunnskap om barnevernet og meldeplikt.

6.4 Diskusjon

I datamaterialet finner jeg at informantene var usikre når de skulle ta beslutninger om å sende bekymringsmelding. Alle informantene forteller at de er avhengig av mer støtte og trygghet for at situasjonen skal bli lettere å gjennomføre. Dette kan vi se i sammenheng med organisatoriske faktorer, som er en av påvirkningsfaktorene for å sende en bekymringsmelding fra Fluke et. al (2014) sin modell. En organisatorisk faktor i denne sammenheng handler eksempelvis om hvordan de ansatte i barnehagen har opparbeidet en kultur for å diskutere og samarbeide om meldeplikten i barnehagen (s. 466-477).

Backe-Hansen (2009) har i sin kartlegging av samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet funnet ut at rutineene i barnehagen blant annet inneholder at ulike saker diskuteres mellom styrer og pedagogisk leder på den avdelingen barnet går. Hun finner i likhet med en av mine informanter at en diskusjon med barnevernstjenesten er nødvendig i en avklaringsprosess (s. 34). Noen av informantene mine påpeker også at diskusjoner om bekymring blir tatt opp på avdelingsmøter o.l, og at pågående saker får mye oppmerksomhet på disse. Backe-Hansen (2009) forklarer imidlertid at hennes funn tilsier at foreldre er viktige partnere i diskusjoner, men at diskusjoner i avdelingsmøter og tverrfaglige møter vektlegges mindre (s. 34).

Når det gjelder informantenes kunnskap og hvilken informasjon om barnevernstjenesten de har tilgjengelig i barnehagene var svarene noe varierende. De fleste forteller at det finnes skriftlig informasjon i permer i barnehagen, men informasjon utover dette er ikke implementert. Backe-Hansen (2009) finner imidlertid ikke samsvar mellom at antall meldinger fra barnehagen har sammenheng med mangel på rutiner. I likhet med mine funn ser vi at det finnes skriftliggjorte rutiner og protokoller, men man kan stille seg spørsmålet om disse fungerer slik de er ment for (s. 35). Det er tydelig i mitt datamateriale at informantene mener at de trenger økt kompetanse og opplæring om barnevernstjenesten i barnehagen. Jeg tolker at å eksempelvis bruke google.com for å kunne avdekke om barn er utsatt for vold eller seksuelle overgrep ikke er den beste rutinen for å avdekke slike alvorlige saker i barnehagen. Backe-Hansen (2009) finner det tydelig at behovet for kompetanseutvikling og veiledning er tilstede i barnehagene. Man trenger bedre kompetanse i å vurdere om barna er utsatt for omsorgssvikt, og kunne ta avgjørelser i tidlige faser for å gjøre beslutningsprosessene enklere (s. 47). Noen informanter nevner også tidligere at barnehagen burde hatt en mer sentral rolle

ved å kunne veilede og støtte foreldre, noe også Backe-Hansen (2009) finner i sin studie. Om barnehagen har bedre kompetanse i å snakke med barn og foreldre, og håndtere deres følelser og reaksjoner vil dette gjøre barnehagen tryggere. Ikke minst er det nødvendig å forbedre samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet (s. 47).

Bratterud & Emilsen (2013) skriver i sin rapport om barnehagen som barneverntiltak at samarbeidet med barnehagen er viktig fordi de ansatte har den daglige kontakten med både barn og foreldre, noe som betyr at de også kan fungere som støttespillere for foreldrene i kontakt med barnevernstjenesten (s. 13-14). Flere av informantene mine kommenterer at relasjonen med foreldrene er særs viktig, og at i dialog med sine kollegaer og styrer er forholdet til foreldrene en viktig faktor. Bratterud & Emilsen (2013) finner videre at fordi at barnehageansatte har et personlig og nært forhold til barna kan de også bidra med viktige innspill og informasjon. Det blir også nevnt at barnehagen i noen tilfeller fungerer som en slags kompensasjon for foreldrenes manglende omsorg (s. 14).

6.5 Konsekvenser for foreldresamarbeidet

Alle informantene mine sier noe om problematikken med foreldresamarbeidet. Relasjonen med foreldrene verdsettes høyt hos de ansatte i barnehagen, og å melde kan tidvis gå på bekostning av denne relasjonen. Flere av informantene vegrer seg for å ta en avgjørelse, fordi de vet at dette kan ødelegge samarbeidet og den gode relasjonen med foreldrene. På en annen side sier også flere av informantene at selv om det går på bekostning av foreldrerelasjonen, vil de likevel velge å melde hvis det er nødvendig.

6.5.1 Relasjonen med foreldrene

En av informantene med over 30 års erfaring i barnehage forteller:

«Men jeg tenker jo at barnehagen skulle hatt en mer tydelig rolle i forhold til veiledning... fordi det er mye som har endret seg... dette her med både barnehage og skole... medbestemmelse fra foreldre, og de har mye påvirkning og... og skal være med å forme mye... (...) også er det dette her med at i Bergen så er det veldig privatisert sant... og det er full barnehagedekning sant, så det er jo det med at man skal være veldig sånn forsiktig og på lag med foreldre, hehe... sant... og av og til så kan jo det som er for direkte være litt vanskelig... men vi er... for all del... vi kompenserer ikke i forhold til det... det er ingen her som ville vært redd for å gi beskjed... men det er jo mer å ta de takene som må gjøres, men det er jo mer i

forhold til statistisk... i 2014 var det 53 000 tilfeller, og det var 6% meldt fra barnehage... så det er jo veldig, veldig lavt sant».

Videre forklarer informanten at fordi hun vet at statistikken er så høy, og likevel sjelden opplever slike saker i barnehagen spør hun seg selv om hva det er man ikke ser.

En annen informant forklarer følgende:

«Ja altså... det er aldri kjekt å melde fra til barnevernet... eh... sant... også er det sånn... jeg vet... at barnevernet ikke er noe sånn store stygge ulver... og jeg vet at barnevernet i prinsippet kan gjøre veldig mye bra for veldig mange barn... men det hjelper jo ikke helt... hvis jeg på en måte... hvis foreldrene ikke er der... ehm... og... så skal man på en måte balansere... altså vet jeg at det er vold eller sant... som på en måte... eller seksuelle overgrep... så er det på en måte ikke tvil sant... ehm... men det der med på en måte omsorgssvikt... det er så utrolig stort... og det er så maaaaange sider ved det, at det blir en sånn skjønnsvurdering... og det må på en måte til en viss grad se det opp mot... eh... på en måte... hva er det å tape her også sant... for sånn er det... virkeligheten er sånn... foreldre tar unger ut.... de flytter til nye kommuner for at sånne saker ikke skal blåse opp.... og da er det jo litt sånn okey... da er det kanskje bedre å fortsette å jobbe... på en måte... i denne barnehagen, enn på en måte at alt skal bli brutt... og at barnet skal måtte begynne på nytt igjen et annet sted og... ja».

Videre forklarer informanten at i mange situasjoner er det vanskelig å bedømme om det faktisk er best for barnet å fortsette med den hjelpen det allerede har, eller å melde og at en eventuell konsekvens blir at barnet må flytte og etablere seg et nytt sted.

En annen informant forklarer følgende på spørsmål om hvordan det var å gjøre meldingen til barnevernstjenesten:

«Det er jo ikke noe behagelig situasjon, for du skal møte foreldrene igjen... eh... etterpå... og det er gjerne samme dagen som de får beskjed... men eh... nei... jeg tar på meg den profesjonelle hatten og tenker at, jaja... jeg gjør det for barnets beste, så får de bli så sint de bare blir».

Videre forklarer informanten at han ikke syntes det er noe problem å sende en bekymringsmelding, og at om det går på bekostning av relasjonen med foreldrene så spiller det ingen rolle, så lenge barnets beste er ivaretatt.

En annen informant forklarer følgende om relasjonen med foreldrene:

«Det kan være litt sånn der... nei, her kan det ikke være noe, for jeg kjenner jo foreldrene så godt... sant... så... litt sånn der... hvor setter du grensen for det personlige, og når blir du profesjonell og bare profesjonell... så det kan være litt vanskelig».

Videre forteller hun at på hennes avdeling driver de med noe som de kaller primærkontakt, som vil si at hver ansatt har x antall barn som de har hovedansvar for, og at dette gjør at man kommer veldig tett på foreldrene personlig. Hun forteller at dette fungerer veldig positivt, men at det også kan bli negativt om en sak skulle oppstå.

6.6 Diskusjon

I datamaterialet ser jeg at de fleste informantene opplever at samarbeidet med foreldre er krevende når det gjelder barnevernssaker. Flertallet påpeker at om de melder foreldrene til barnevernet og relasjonen med dem blir dårlig, ikke påvirker hvorvidt de melder eller ikke. Likevel er det noen som mener at foreldrerelasjonen vil påvirke avgjørelsen om å melde. Vi kommer tilbake til Fluke et. al (2014) modell om beslutningsprosesser, og saksfaktorer. I denne sammenheng er saksfaktoren hvordan barnehagelæreren samarbeider med foreldrene (s. 466-467).

Bratterud & Emilsen's (2013) rapport om barnehagen som barnevernstiltak forklarer at foreldresamarbeidet i barnevernssaker alltid vil være krevende. Erfaringen med samarbeidet tilsier at det er krevende å kunne hjelpe et barn mer enn å få til et samarbeid med foreldrene. I praksis betyr dette at når foreldrene ikke er i stand til å se barnas problemer, er det begrenset hvor mye barnehagen kan gjøre for å hjelpe barnet (s. 35). Flere av mine informanter forklarer at de ønsker at foreldrene skal være med i prosessen, fordi at da vil det være enklere for dem å faktisk sende en bekymringsmelding. Å fortelle foreldrene om sin bekymring medfører også å fortelle dem om saksgangen videre, og dette kan føre til at foreldrene opplever et nederlag som igjen kan føre til at de går i forsvar. Informantene forteller at de ønsker å vedlikeholde et godt samarbeid, men at det i mange situasjoner ikke er mulig når det gjelder å ta en avgjørelse om å melde eller ikke (s. 35).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2018) har på sine sider lagt føringer på hvordan man håndterer sin bekymring for barn i forhold til kollegaer og foreldre. Det blir opplyst om at hvis man er bekymret for et barn bør man tidlig ta dette opp med foreldrene, også gjerne sammen med leder og kollegaer. Man bør legge frem hvorfor man er bekymret og også en plan for videre arbeid om denne bekymringen. Har man imidlertid mistanke om at et barn er utsatt for vold eller seksuelle overgrep, skal man melde bekymringen direkte til politiet og

barnevernet uten å informere foreldrene (Barne-, ungdoms-og familiedirektoratet, 2018). Videre forklarer Bratterud & Emilsen (2013) at det finnes to måter å orientere foreldrene på, når det gjelder å sende en bekymringsmelding til barnevernstjenesten. Den ene måten er å få foreldrene med, og dette krever en signatur fra begge parter, hvor foreldrene erkjenner sitt behov for hjelp, og barnehagen med styrer følger opp med flere møter. Den andre måten å gjøre det på, er å melde en bekymringsmelding uten at foreldrene skriver under, eller er enig. Jeg er av den oppfatning at svarene mine informanter har gitt meg om dette tyder på at bekymringsmeldinger er sendt uten foreldrenes enighet og samtykke (s. 36).

Det presiseres også at i noen anledninger er det nødvendig at de ansatte i barnehagen kan veilede foreldrene. Fra barnevernets side vurderes det ofte at barnehagen er et godt stimulerende tiltak for barnet, sammen med at foreldrene får veiledning på hvordan de kan følge opp situasjonen i forhold til barnet (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 82). Dette går også igjen hos mine informanter, og flere av dem har lagt vekt på at barnehagen burde kunne ha en med fremtredende rolle som veiledere og rådgivere i tidlig stadier for å kunne forebygge.

6.7 utfordringer med samarbeidet med barnevernstjenesten

Jeg tolker datamaterialet slik at mange av informantene mine opplever flere ting med samarbeidet med barnevernstjenesten som utfordrende. Blant annet påpeker flere at det er utfordrende å få kontakt med barnevernstjenesten, de får lite tilbakemeldinger etter at en bekymringsmelding er sendt, misnøye med veiledning og informasjon fra barnevernets side, og generelt at samarbeidet mellom etatene bør forbedres. Informantene forteller også om ulike forslag til hvordan de tenker at samarbeidet kan fungere bedre, og hva både barnehagen og barnevernstjenesten kan bidra med for å få dette til i fremtiden.

6.7.1 Tilbakemeldinger fra barnevernstjenesten etter sendt bekymringsmelding

Alle informantene i studien min forteller at de er misfornøyd med tilbakemeldingene fra barnevernstjenesten etter at de har sendt en bekymringsmelding.

En av informantene forteller:

«Vi er trygg på at barnevernet gjør det de skal, og forholder oss til det de gir beskjed om. Det eneste vi savner er på en måte det som skjer etter at vi har meldt... så får vi jo ikke vite noe mer... vi får aldri vite hva som blir utfallet av en sak... og dét er noe vi savner... for vi vil jo gjerne vite hva vi skal forholde oss til... men det har vi gitt beskjed om til barnevernet maaange ganger... om at det ikke er greit... dere kan ikke bare slutte her ifra også... for det er

vi som får... dere ser ikke de i det daglige, det er vi som ser de... så vi må faktisk vite hva vi skal forholde oss til».

Videre forklarer informanten at fordi dette er erfaringen hennes, så er hun aldri sikker i de situasjonene det er aktuelt å melde til barnevernstjenesten.

En annen informant forteller følgende om en sak de har hatt i barnehagen:

«I denne saken endte vi opp med å fortelle barnevernet hva vi hadde opplevd og hva vi hadde sett (...) og de var inne å gjorde observasjoner etter... det tok ikke så lang tid... det vi fikk høre fra de da... var at saken var avsluttet (...) og denne gutten i saken flyttet faktisk videre.... det gikk jo faktisk et halvt år før han flyttet, men, men...»..

Informanten forteller at det noen ganger oppleves som meningsløst å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten når de ikke får noe videre informasjon, og at de ikke vet hvorfor et barn for eksempel blir tatt ut av barnehagen.

En informant forteller om erfaringer rundt samarbeidet med barnevernstjenesten:

« Nei, altså... de gangene vi har... hatt noe kontakt med barnevernet.. så har jeg egentlig opplevd... altså... prosessen har vært ryddig og... grei og ja... jeg har egentlig ikke noe å komme med utover det».

Videre forteller informanten at hun helt utelukkende har et positivt inntrykk av samarbeidet med barnevernstjenesten og barnehagen.

En annen informant forteller følgende om tilbakemeldingene fra barnevernstjenesten:

«Klart det er frustrerende for oss å ikke ane hva som skjer, og hva som... ble konsekvensene av dette (...) men jeg tenker nå sånn at uansett så skal vi gjøre vår jobb... uansett hvilke tilbakemeldinger vi får... klart det er viktig for oss å vite (...) får vi ikke noe tilbakemelding så er det jo umulig for oss å vite (...) det er jo du som har barnet... det er jo du som ser barnet daglig... så det er jo klart at du er veldig interessert i å vite hva de finner ut av her...og jeg har snakket med barnevernet om det... og jeg får et veldig sånn tvetydig svar... de har ikke noe god forklaring på hvorfor vi ikke får noe... vi må jo gjøre våre ting... ja det er greit nok, men når de er ferdig med en sak så må de jo gi oss beskjed om hva som har skjedd».

Videre forteller informanten at informasjonen fra barnevernstjenesten har i perioder fungert greit, men at informasjonen forsvinner gradvis.

En av informantene mine forteller om tilbakemeldingene fra barnevernet i forhold til en sak i

barnehagen:

«Foreldrene stod i en situasjon der de fikk beskjed om at... vi mistenker at barnet ditt har vært seksuelt misbrukt... også får de ingen mer beskjed?... også går de liksom gjennom juletiden... og bare... har det hengende over seg...(...) jeg kan bare innbille meg hvordan det må ha vært for dem... må jo ha vært helt grusomt (...) barnevernet sviktet litt i forhold til kommunikasjon... både med foreldrene og med oss».

Hun forteller at fordi at barnevernet ikke ga tilbakemeldinger til verken barnehagen eller foreldrene, ble det plutselig barnehagens ansvar å ta hånd om foreldrene, og si i fra hvis de hadde sett noe mer i barnehagen, eller kommet på noe mer. Det ble barnehagens ansvar å berolige dem.

6.7.2 Usikker på nytten ved å melde til barnevernstjenesten

Noen av informantene i studien påpeker at de ikke ser nytten med å rapportere til barnevernstjenesten, når de likevel ikke får tilbakemelding fra dem, eller føler at de blir tatt på alvor.

En av informantene med lang erfaring i barnehagen forteller:

«Det er jo ubehagelig både for deg selv og for foreldrene... på en måte å melde til barnevernet... og... hadde jeg visst at det var nyttig... så...hadde jo terskelen vært lavere... men når jeg i tillegg er usikker på hvor nyttig det er så.... så blir det jo... blir terskelen høyere sant... fordi vi vil jo ikke utsette oss for dette her hvis det ikke er noe... hvis jeg ikke tror at de kommer til å gjøre noe... at det er noe vits i det».

Videre forteller informanten at hun tror at dette er noe som kan gå på bekostning av om barnehageansatte velger å melde eller ikke.

En annen informant forklarer:

« Vi er trygg på at barnevernet gjør det de skal, og forholder oss til det de gir beskjed om»..

Samme informanten forklarer videre:

«Hvis ikke de... tar til etterretning det vi sier, og ikke gjør... følger opp det... og disse foreldrene... hva er da vitsen med å bruke altså... daglig leder og en pedagogisk leder som skal gå på møte... eh... da kan vi jo heller være i barnehagen å gjøre en god jobb... altså... (sukker)... det blir jo litt sånn... hva har vi møter for?».

Hun forteller videre at hun ofte føler seg ubrukkelig ovenfor seg selv og foreldrene når det

gjelder å melde til barnevernstjenesten. Hadde hun hatt en garanti for at det var nyttig å melde ville terskelen vært lavere.

En annen informant som tidligere har vært i flere samarbeidsmøter med barnevernstjenesten forteller følgende:

«Jeg syntes de var veldig anonyme... litt rolige, litt stille... jeg hadde forventet litt mer sånn standhaftig... (...) det ble ikke sånn... (sukker)... litt sånn tafatt... fra barnevernets side... men jeg har av erfaring sett at det handler om... veldig mye om person, og ikke nødvendigvis saken de går igjennom... så det kan jo være hvem som du møter på av de ansatte... vil jeg tro»..

En annen informant med mange års erfaring i barnehagen forteller følgende om et samarbeidsmøte med barnevernstjenesten:

«Jeg føler kanskje ikke at det ble tatt så alvorlig som jeg hadde håpet det skulle gjøre den gangen jeg meldte opp da... jeg følte liksom at de sa neida... dette ja... men å komme på meldt besøk en gang eller to... men det kan godt være det har skjedd mye annet... men jeg har ikke fått informasjon sant... det eneste jeg fikk høre var at de avtalte å komme der en eller annen dag sant... og da var alt bra... det er på en måte alt jeg vet... det er på en måte alt jeg vet... så hva mer de har gjort, vet jeg ikke... så ja... informasjonen i ettertid syntes ikke jeg er god nok».

Videre forteller informanten at selv om hun har en dårlig erfaring med barnevernstjenesten betyr ikke det at hun er blitt skremt til å ikke melde fra flere ganger.

6.7.3 Forslag til forbedring

Informantene mine hadde flere ting å utsette på samarbeidet mellom barnehagen og barnevernstjenesten. Jeg tolker datamaterialet slik at barnehagen vektlegger mest hva barnevernstjenesten kan gjøre for å få til en forbedring, og ikke så mye hva barnehagen kan bidra med for å bedre samarbeidet. Selv om spørsmålene fra intervjuguiden spurte om forslag til forbedring fra begge etatenes side, ble det likevel mest fokus på barnevernstjenestens forbedringspotensialer, noe som funnene under viser til.

En av informantene mine forklarer følgende om forslag til forbedring av samarbeidet mellom etatene:

«Eh... jeg tenker jo at det å bruke de som på en måte sånn... konsultasjon og veiledning... det er jo lurt... å invitere barnevernet på foreldremøter og sånne ting... samtidig så er det en ting

som er litt sånn... mange foreldre kommer jo ikke på foreldremøter... og de som hadde mest trengt å høre det... kommer mest sannsynlig ikke på foreldremøte... så det er litt sånn... jeg er litt usikker på om det egentlig er så funksjonelt... liksom... ja.... men... kanskje da heller personalmøte da... bruke der... samarbeide der... sant... så vet jo jeg at en del kommuner... der har de vært rundt på besøk... i alle barnehagene... veldig sånn regelmessig, relativt korte mellomrom sant... og da får de jo fanget opp mye... men jeg tenker på en måte så er jo det noe barnevernet burde gjort... mye mer... vært på besøk i barnehagene... både observert, men også snakket med de som jobber der... er det noe... hva bekymrer deg... for da får man i gang en dialog sant... og... ufarliggjøre barnevernet».

Samme informant forteller videre:

«Jeg syntes det virker som de bruker litt for lite tid på veiledning, de bruker på en måte.... de er ofte for lite inne... og når de først er inne så tenker jeg at de må jo være mer lønnsomt og mer intensivt... på en måte for å få folkene på rett spor igjen... sant... på en måte få de i gang... gi de alt de trenger... også kan man heller vurdere innsatsen... istedenfor at det blir sånn... det blir litt sånn halvveis».

Videre forklarer informanten at hun ikke ønsker å skape en dårlig relasjon med foreldrene hvis hun likevel vet at barnevernstjenesten ikke vil gjøre noe når hun sender inn en bekymringsmelding.

Videre forteller en annen informant:

«Ja, litt om det som vi snakket om i sted med åpenhet om det de kan sant... for en ting er jo at... det er ikke sikkert de kan si så mye, men det er noe med å sette seg ned sammen med oss og fortelle hva de kan si da... og gi oss iallfall det... følelsen av å være litt... med... litt forståelse for vår situasjon også sant... men jeg tror at... min erfaring med... tidligere... er at de har vært så travel at de ikke har hatt tid til det... i senere tid og de siste gangene har det vært at... de sakene jeg har vært i, så har det vært en fin dialog angående både sak, barn og foreldre... altså alt som de har kunnet si noe om, har de sagt noe om...».

En annen informant forteller følgende:

«(...) så egentlig burde de jo begynne på skolen... at... vi hadde enda litt mer opplæring på det i studiet... og jeg syntes det burdet vært tredje året (...) snakket litt mer om hva man kan gjøre liksom... hvilken type hjelp man kan få hos barnevernet... hvilke type tegn man skal se etter... hos barn...ja... og litt mer den at... man må ikke være sikker for å melde... eller søke hjelp...

for jeg tror at man på en måte skal vite... eller at det er viktig å vise at det er forskjell på å melde å be om hjelp... for det er mye lettere å spørre om veiledning enn å bare gå å melde...så... ja... jeg tenker at man bare bør begynne med det i studiet».

6.8 Diskusjon

Utfordringer med samarbeidet med barnevernstjenesten kan knyttes opp mot eksterne faktorer i henhold til Fluke et. al (2014) beslutningsmodell. Det er flere eksterne faktorer som påvirker samarbeidet mellom barnevernstjenesten og barnehagen. De fleste informantene mine forteller at de er misfornøyd med tilbakemeldingen fra barnevernstjenesten i de fleste sakene de har vært involvert i, og andre forteller at ofte kan det synes meningsløst å sende en bekymringsmelding hvis man ikke får vite noe om saken i etterkant.

Jeg tolker datamaterialet slik at de fleste informantene mine bare har deltatt på samarbeidsmøter med barnevernstjenesten i forbindelse med en pågående sak, og ikke på generelt grunnlag. Backe-Hansen (2009) skriver at i sin studie var det svært få barnehager som hadde deltatt på tverrfaglige møter hvor man kan diskutere generelle spørsmål, og blir kjent med eventuelle samarbeidspartnere (s. 39). Mine informanter forklarer blant annet at selv om de vet at samarbeidet med barnevernstjenesten er nyttig, blir det likevel en usikkerhet rundt samarbeidet når dialog og oppfølging fra barnevernstjenestens side plutselig forsvinner. Videre kommenterer flere informanter at for å forbedre samarbeid mellom etatene er det nødvendig at barnevernstjenesten for eksempel deltar på foreldremøter og personalmøter for å opplyse om deres arbeid. Generell og faglig veiledning vil trolig fungere som kompetansehevende for personalet, og også gi personalgruppen en god følelse på at samarbeidet med barnevernstjenesten fungerer godt. Noen av informantene mine nevner også PPT som en samarbeidspartner, og trekker dette samarbeidet frem oftere enn samarbeidet med barnevernstjenesten (s. 40). Ingen av informantene mine fortalte at de fikk jevnlig veiledning eller var invitert på generelle samarbeidsmøter med barnevernstjenesten.

Også Backe-Hansen (2009) finner i sin studie at sine informanter ønsker et mer åpnere og synligere barnevern. Mine informanter gjentar at barnevernet oftere bør besøke barnehagene og involvere seg mer i deres situasjoner og problemstillinger. Videre omhandler dette også hvordan tilbakemeldingene fra barnevernstjenesten fungerer i praksis. Informantene i min studie viser sterk misnøye når spørsmålet om hvordan tilbakemeldingene fra barnevernstjenesten er hos dem. Statistikken viser også til at bare rundt halvparten av

meldinger som blir registrert fra barnehagen fører til tiltak, og dette vil jo naturlig nok være en ting som påvirker de ansatte i barnehagen når det er aktuelt for dem å sende en bekymringsmelding (s. 53).

Baklien (2009) viser til ulike barrierer når det gjelder samarbeidet mellom barnevernstjenesten og barnehagen. Det blir lagt frem at den første typen barriere handler om konkrete ting, som for eksempel manglende ressurser til å følge opp saker, hindringer i forhold til taushetsplikten, og at fordi barnehagelærerne ikke har en fast kontaktperson å forholde seg til blir terskelen for å kontakte barnevernstjenesten høy (s. 3). I min studie forteller en av informantene om en pågående sak i barnehagen hvor underveis i prosessen ble hennes kontaktperson fra barnevernstjenesten sykemeldt. Saken forløp videre uten at barnehagelæreren fikk noe informasjon om at en ny saksbehandler var innsatt, eller at den daværende kontaktpersonen var sykemeldt. Saken var av alvorlig grad, og fordi dette skjedde opplevde informanten at mye viktig informasjon forsvant, og også tryggheten og tillitten hun hadde opparbeidet seg til den daværende kontaktpersonen. Dette opplever informanten som et stort hinder i samarbeidet, og forklarer at denne opplevelsen gjorde at hun ikke syntes det var like lett å kontakte barnevernstjenesten igjen etter dette.

Baklien (2009) forklarer imidlertid at barnevernstjenesten bilde av barnehagen er at de bruker for lang tid før de sender en bekymringsmelding. De venter gjerne så lenge at problemene har vokst seg store, og at det nærmest blir en umulig oppgave for barnevernstjenesten å løse dem. En av tingene mine informanter etterlyste hos barnevernstjenesten var tilbakemelding etter å ha sendt en bekymringsmelding. Barnevernstjenesten har kommentert i Baklien's (2009) studie at barnehagelærere forventer et svar veldig raskt, og at det trolig er et stort steg mellom hva som forventes, og hva som faktisk er mulig for dem å gjennomføre (s. 10).

Barnevernloven § 6-7a inneholder et punkt som forteller noe om tilbakemeldingsplikten barnevernstjenesten har til den som melder. En slik tilbakemelding er pålagt å sendes innen tre uker etter at meldingen er mottatt hos barnevernstjenesten. Unntaket er imidlertid at en tilbakemelding kan unnlates i tilfeller der meldingen tydelig er grunnløs, eller der andre særlige hensyn taler mot å gi en tilbakemelding (Barnevernloven 1992, § 6-7a).

Informasjonen jeg har fått fra mine informanter tyder på at en slik tilbakemeldingsplikt ikke har vært tilstede i de sakene hvor informantene har sendt inn en bekymringsmelding. En slik tilbakemelding skal bekrefte at meldingen fra barnehagen er mottatt hos barnevernstjenesten, og i noen tilfeller skal også tilbakemeldingen si noe om hvorvidt det er åpnet for undersøkelse eller ei. Dersom det er åpnet en undersøkelsessak, skal barnevernstjenesten også gi melder en

ny tilbakemelding om at undersøkelsen er gjennomført, og denne nye tilbakemeldingen skal sendes innen tre uker etter at undersøkelsen er blitt gjort. En slik tilbakemelding skal også inneholde opplysninger om saken er henlagt, eller om barnevernstjenesten skal ta saken videre (Barnevernloven, 1992, § 6-7a).

Bratterud & Emilsen (2013) har i sin rapport lagt fram at barnevernstjenesten kan virke som en lukket tjeneste og at i det vil det være manglende tilbakemeldinger og utveksling av kunnskap fra deres side. I likhet med svarene fra mine informanter viser dette til en hindring for at samarbeidet mellom etatene kan starte (s. 54). Som flere av mine informanter nevner, blir det oppfattet som nytteløst å melde i fra til barnevernstjenesten når de ikke ser hensikten med å gjøre det. Rapporten til Bratterud & Emilsen (2009) viser også til at ulik kompetanse og faglig kunnskap kan være med å påvirke samarbeidet negativt. Mine informanter forklarer at det ofte er tydelig at det mangler kunnskap om barnevernstjenesten i barnehagen, og at det er derfor de ønsker at barnevernet skal komme ut i barnehagene og være mer synlig. Det vil være nyttig for begge parter at barnevernstjenesten fremstår som mindre lukket ovenfor sine samarbeidspartnere, og selv om dette har vært et mål i lengre tid, tar det lang tid før kunnskapen spres og blir implementert i barnehagens praksis og rutiner (s. 54).

7.0 Oppsummerende drøfting og avslutning

I denne studien har formålet vært å finne ut av hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten, og hvilke utfordringer og tanker som inngår i dette. For å best besvare studiens problemstilling har jeg valgt å følge en kvalitativ tilnærming gjennom hele teksten. Innledningsvis presenterer jeg det sosialkonstruktivistiske perspektivet for studien, hvor et viktig punkt er at kunnskapen man innhenter og som er bakteppet for selve studien er et produkt eller et resultat av den relasjonen som oppstår mellom meg som forsker og informantene som er blitt forsket på (Thagaard, 2013, s. 45). Videre bærer studien også et fenomenologisk-hermeneutisk perspektiv, hvor mitt utgangspunkt var å forstå informantens subjektive opplevelse og meningen med deres erfaringer. Det har vært viktig for meg gjennom hele prosessen å forsøke i størst mulig grad å forstå og innhente informantenes opplevelser og erfaringer (Thagaard, 2013, s. 40).

Jeg vil nå oppsummere og drøfte de viktigste funnene jeg har gjort i denne studien. Deretter vil jeg ta for meg studiens styrker og svakheter.

7.1 Hvordan forholder barnehageansatte seg til meldeplikten til barnevernstjenesten?

Studiens problemstilling er: «Hvordan forholder barnehageansatte seg til meldeplikten til barnevernstjenesten?».

Gjennom analysen av datamaterialet fant jeg fire ulike tema som informantene mine trakk fram som spesielt viktig i forhold til faktorer som påvirker hvordan de forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten. Disse fire temaene valgte jeg å kalle tegn som fører til bekymring, behov for organisatorisk støtte, utfordringer med foreldresamarbeidet og utfordringer med samarbeidet med barnevernstjenesten. (Se figur s 44).

Analysen av datamaterialet viser at disse fire hovedtemaene med deres underpunkter har en tydelig sammenheng, og påvirker hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten. Dette kan videre sees i sammenheng med Fluke et.al (2014) økologiske beslutningsmodell.

Analysen viser at det er flere ting som avgjør hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten. Informantene mine forklarer at det er veldig mange faktorer som vekker bekymring hos dem, og at noen tegn er tydeligere enn andre. Noen opplever for eksempel samspeillet mellom barn og foreldre som bekymringsfullt, mens andre legger merke til endring i atferd hos barnet når de blir bekymret. Disse faktorene alene var sjelden den eneste årsaken til at de sendte en bekymringsmelding, og det var ofte observasjoner av flere bekymringsfulle tegn som utgjorde at de valgte å melde. Likevel forteller alle informantene at når det gjelder fysiske tydelige tegn på vold, mishandling eller seksuelle overgrep er de ikke i tvil om å melde til barnevernstjenesten med en gang. Det er de komplekse og i begynnelsen litt utydelige tegnene som gjør at informantene er usikre på å melde eller ikke. For å avgjøre om en bekymringsmelding skal sendes eller ikke, tolker jeg datamaterialet som at informantene trenger tid for å observere og få flere øyner til å se, før de beslutter å melde.

Dette samsvarer med Karlsson's (2016) artikkel. Hun skriver i sin studie at informantene hennes gir uttrykk for at å sende en bekymringsmelding er svært belastende for dem. Flere av informantene ønsker å være veldig sikre på at forholdene er alvorlig nok, før de kan sende en melding. De ønsker ikke å ha noe som helst tvil om barna blir utsatt for vold eller seksuelle overgrep for at de skal være komfortabel med å sende en bekymringsmelding. Derfor er det mange barn som kan leve i vonde situasjoner i lang tid, før noen griper inn (Karlsson, 2016).

Det er som nevnt flere og komplekse årsaker til hvorvidt barnehageansatte velger å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten, og hvordan de forholder seg til meldeplikten. Det går igjen hos de fleste av informantene at behovet for organisatorisk støtte er nødvendig. Informantene forteller både om behovet for å kunne diskutere sin bekymring med andre ansatte, og også viktigheten og behovet for å implementere mer kunnskap og opplæring om barnevernstjenesten i barnehagene.

Bratterud & Emilsen (2013) skriver i sin rapport at ansatte i barnevernet forteller at barnehageansatte mangler kompetanse om bekymring for barn, og at mange ikke har kunnskap om tiltak eller annen problematikk. Noen forteller at problemet kanskje kan handle om at de ikke har kunnskap nok om hvordan man kommuniserer med foreldre, og derfor ikke våger å snakke om hvorfor og hva man fokuserer på i forkant av en bekymringsmelding (s. 15). I likhet med mine informanter forteller de også at det er behov for økt kunnskap om barnevernstjenesten i barnehagen, og at de ikke tror at alle ansatte er klar over plikten man har til å melde. Videre viser også rapporten at forventinger til hverandre kan skape et dårlig samarbeid. Mine informanter forteller at de ønsker å bli informert om saken etter at en bekymringsmelding er sendt, mens Bratterud & Emilsen (2013) finner at disse forventningene ofte kan ligge på et slikt nivå som gjør det umulig for barnevernstjenesten å innfri, både juridisk og kapasitetsmessig (s. 15). Videre forklarer noen av informantene mine at de har en oppfattelse av at barnevernet mangler tid og ressurser nok til å kunne klare å nå ut til barnehagene, og at de derfor ikke alltid ser nytten av å sende en bekymringsmelding. På motsatt side forklarer noen av de ansatte i studien til Bratterud & Emilsen (2013) at de tror at barnehagen i noen tilfeller er redd for å ta kontakt med barnevernstjenesten (s. 15).

Jonassen (2016) har i sin artikkel skrevet om en konsulent som jobber i barnevernstjenesten og som spesielt brenner for samarbeidet mellom barnehage og barnevern. Konsulenten har i likhet med meg skrevet en masteroppgave om tema. Han forklarer at det er trolig frykten for å melde som overskygger den plikten man faktisk har, og dette på bakgrunn av manglende kompetanse. Han forklarer at han opplever at de ansatte syntes det er vanskelig å se etter tegn, og har problemer med å avgjøre når det for eksempel er en situasjon om omsorgssvikt. Dette går igjen også hos mine informanter, som sier at det er de små, tidlige tegnene som er vanskelig å definere å videre gjøre noe med. Konsulentens påstand om at hans informanter syntes det er utfordrende å tolke tegn på riktig måte, og at de er usikker på hva de faktisk ser etter, samsvarer med noen av svarene fra mine informanter som kommer frem i analysen

(Jonassen, 2016). En av mine informanter kommenterer også at for å forbedre samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet burde opplæring og kunnskap etableres og læres allerede i utdanningen. Hun forklarer videre at i løpet av en 3-åring bachelorutdanning hadde de tilsammen kanskje 2 timer forelesning om barnevernstjenesten. Jonassen (2016) kommenterer også at pedagogene i studien til konsulenten fikk praksissjokk da de kom ut i barnehagen og var totalt uforberedt på hvordan å håndtere omsorgssvikt, og at denne type læring ikke var tilstedeværende i utdannelsen (Jonassen, 2016). Dette tolker jeg som en vesentlig indikasjon for videre praksis, og at denne type læring også må implementeres i barnehagelærerutdanningen.

Analysen ledet meg også til underpunktet om behov for diskusjon om bekymring når det gjelder hovedtemaet behov for organisatorisk støtte. Alle informantene mine fortalte at de er avhengig av å ha noen å diskutere og drøfte sin bekymring med. Hvem som ble deres samtalepartner varierte noe ut i fra hvordan barnehagen var organisert med store og små avdelinger, men alle presiserte at de enten velger å kommunisere med assistentene sine, barnehagens styrer, andre pedagogiske ledere, eller den ansatte som har mest med det aktuelle barnet å gjøre. Fluke et.al (2014, s. 471) forklarer i sin avhandling at når det gjelder å rapportere så gjelder også en slags handlingsterskel. Når man går gjennom alle fasene ved å rapportere beveger man seg gjennom et kontinuum som jeg refererer til i metoddelen av oppgaven. I enden av dette kontinuumet kan man ikke bare forvente en høyere risiko, men også vurderingen av forskjellig og mye informasjon. For eksempel kan barnehagelæreren vurdere den informasjonen en har om en sak, mens for eksempel styrer som i de fleste tilfellene i min studie tok den endelige avgjørelsen må i tillegg vurdere flere muligheter og utfall av en sak (Fluke et. al, 2014, s. 471).

Backe-Hansen (2009) har i sin kartlegging over samarbeidet mellom barnehagen og barnevernstjenesten funnet at det viktigste innholdet i barnehagenes rutiner er at en sak diskuteres og drøftes med styrer og pedagogisk leder på den avdelingen barnet går på. Det vektlegges dog at et enda viktigere punkt er å kunne diskutere anonymt med barnevernstjenesten, for å kunne avklare hva som er mest hensiktsmessig å gjøre (s. 34).

I datamaterialet og i analysen viser det seg at samarbeidet med foreldrene i barnehagen ofte er veldig krevende når det gjelder saker til barnevernstjenesten. De fleste av informantene mine forteller at å opprettholde gode relasjoner med foreldrene i slike saker er vanskelig. Det påpekes riktignok at relasjoner med foreldre ikke vil gå på bekostning av hvorvidt de melder

eller ikke, men at det kan være en faktor for å vegre seg for å gjøre det, og dermed bruke lengre tid på prosessen med å melde. En av informantene forteller at det er ugunstig for henne å ha en dårlig relasjon med foreldrene, og at hvis hun ikke er helt sikker på at hun ønsker å melde, er det vanskelig å ta en avgjørelse, i fare for å ta feil, og senere få en dårligere relasjon med foreldrene. Karlsson (2016) påpeker at barnehageansatte kommer personlig og tett på både foreldrene og barna, og at dette i noen tilfeller oppleves som et dilemma. De møter foreldre hver dag i hente-og bringe situasjoner og har samtaler med dem om mange forskjellige ting. Samtidig er barnehageansatte i en unik posisjon til å kunne bruke disse møtene til å observere relasjonen mellom barn og foreldre, og ut ifra dette se og redde barn som ikke har det bra i disse relasjonene (Karlsson, 2016).

Informantene var delvis enig i forhold til erfaringene rundt samarbeidet med barnevernstjenesten. To av informantene mine nevner at de har erfaringer med et godt og ryddig samarbeid, men at de likevel føler at noe mangler fra barnevernstjenestens side. Dette handlet stort sett om tilbakemeldingene etter å ha sendt en bekymringsmelding, og videre at de ikke følte at barnevernstjenesten var nok ute i feltet for å gjøre seg synlig.

Bratterud & Emilsen (2013) skriver om barnevernstjenestens forventninger til barnehagene og forteller at barnevernlederne forventer at barnehagen melder fra til barnevernet når de har mistanke om omsorgssvikt eller andre forhold om barn eller foreldre som bekymrer dem. De forventer også at barnehagen skal kommunisere med foreldrene om bekymringsfulle tegn hos barnet, og at dette må gjøres før en eventuell melding. Fordi at barnehageansatte ser foreldrene daglig, gir dette dem en unik mulighet til å være tett på dem, noe som barnevernstjenesten ikke har muligheten til å gjøre (s. 16).

Videre blir det også nevnt i kartleggingen at noen barnevernledere har kommentert at det burde være mer ordnede forhold i samarbeidet mellom etatene. Et forslag til dette er at barnevernstjenesten sammen med andre instanser har faste dager hvor de besøker barnehagene. Et annet forslag er at barnevernstjenesten og barnehagen sammen med foreldrene bør lage en felles plan for målsetting og evaluering i barnehagen (s. 15).

I denne studien er det Fluke et. al (2014) sin økologiske beslutningsmodell som ligger til grunn som teoretisk rammeverk. Modellen tar for seg, som nevnt innledningsvis ulike faktorer som påvirker avgjørelsen om å ta en beslutning. Grunnen til at denne modellen er blitt brukt i studien, er fordi de fire faktorene saksfaktorer, individuelle faktorer, organisatoriske faktorer

og eksterne faktorer alle inngår og er påvirket av hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten.

7.2 Studiens styrker og svakheter

Utvalget i denne studien består av totalt 8 informanter. Funnene som blir presentert i analysen er derfor ikke representativt for alle barnehager i Norge, og det er viktig å forstå at svarene som er gitt og funnene som er beskrevet bare er avgitt fra det antallet informanter. Jeg mener likevel at studien min på mange måter kan bidra til videre forskning på feltet, fordi mye av informasjonen jeg har innhentet gjennom intervjuene mine viser at det foreligger en nødvendighet for et bedre samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten. Analysen viser til flere funn som alle sier noe om hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernstjenesten, og hva som påvirker dette både positivt og negativt. I oppgaven har jeg også alltid hatt et fokus på å innhente informasjon og forstå informantenes livsverden ut ifra deres egne erfaringer. I tillegg har jeg støttet meg til relevant teori, og annen forskning på feltet som på mange områder samsvarer med de funnene jeg har gjort i analysen min.

Jeg gjennomførte tre av intervjuene mine i samme barnehage. Årsaken til dette er at jeg manglet informanter og det var problematisk å rekruttere flere til studien min. Da barnehagen ønsket å delta med tre informanter takket jeg ja til dette. Jeg mener likevel at utvalget i studien min er tilstrekkelig for å kunne undersøke temaet. Jeg har ikke hatt en hensikt med å finne forskjeller mellom de ansatte i barnehagene, men heller å hente så mye informasjon som mulig om deres erfaringer og opplevelser rundt min problemstilling. Jeg har også intervjuet informanter både fra store og små barnehager, fordi at erfaringene deres kan være påvirket av det.

7.3 Avslutning og implikasjoner for praksis

Funnene som er gjort i denne studien tilsier at det er behov for mer kunnskap og opplæring om barnevernet i de ulike barnehagene. Den økologiske beslutningsmodellen som er presentert som et rammeverk for studien kan være relevant for å forstå at det er flere faktorer som påvirker hvorvidt det blir sendt en bekymringsmelding eller ikke.

Videre viser funnene mine at det tydelig er et behov for bedre samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten, og spesielt når det gjelder tilbakemeldinger før, under og etter en rapporteringsprosess. I tillegg viser studien at barnehageansatte er avhengig å ha noen å

diskutere sin bekymring for et barn med, i de situasjoner de er usikker på å melde. Studien viser også at det er flere sammensatte bekymringsfulle tegn som virker inn på hvorvidt de beslutter å melde eller ikke, og de fleste av informantene nevner noe om at de ønsker å være sikker på disse tegnene før de gjennomfører å sende en bekymringsmelding eller lar det avvente med å for eksempel observere og skrive ned viktige utsagn.

Noen av informantene forteller at informasjon og opplæring om barnevernet stort sett var fraværende i førskolelærerutdanningen. De forteller at det er noe forunderlig at utdanningen ikke fokuserer mer på opplæring om barnevernet når førskolelærere skal tre inn i en jobb hvor de ser barn ca 50% av livet deres de første 5-6 årene av barnets liv. De mener at barnehagelærere har en unik mulighet til å avdekke omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep i barnehagen, og at det er helt avgjørende med tilstrekkelig informasjon og kunnskap for å kunne gjøre dette.

Videre foreslår noen av informantene at begge etatene bør bli flinkere på å besøke hverandre og at listen for å ta kontakt med hverandre må senkes. Hvis barnevernet for eksempel kunne deltatt på personalmøter og foreldremøter ville dette hjulpet på at både foreldre og ansatte får en bedre forståelse for hva barnevernet jobber med, og hvordan samarbeidet med barnehagen kan være. Barnehagene kan også bli flinkere til å ta kontakt og få be om møter og seminarer.

Studien min er gjort med et relativt lite antall informanter, og er som sagt ikke representativ for alle barnehager i Bergen. Derfor er det behov for flere kvalitative studier som kan se på forholdet og samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet. Det finnes noe tidligere forskning på feltet, men det er fortsatt behov for ytterligere forskning.

Litteraturliste

Aadnesen, B. N. & Bie, T. (2017, 17. november). Når bør du varsle barnevernet, hvordan gjør du det og hva skjer da. *Utdanningsnytt*. Hentet fra

<https://www.utdanningsnytt.no/forste-steg/debatt/2017/november/nar-bor-du-varsle-barnevernet-hvordan-gjor-du-det-og-hva-skjer-da/>

Aamodt, H.A, Kristoffersen, L. B, Stang, E. G, Sverdrup, S. & Winsvold, (2013). *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Regelkunnskap og praksis*. (NOVA Rapport 3/13). Hentet fra http://www.hioa.no/asset/6818/1/6818_1.pdf

Backe-Hansen, E. (2009). Å sende en bekymringsmelding- eller la det være? En kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern. (NOVA-notat, 6/2009). Hentet 12.02.2019 fra

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/rapport-er-og-planer/nova-samarbeid-barnehage---barnevern.pdf>

Baklien, B. (2009). Skole, barnehage, barneverntjeneste: Bilder av «de andre» hindrer samarbeid. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 86(4), 236-245. Hentet fra

<https://www.idunn.no/tnb/2009/04/art03>

Barnehageloven. (2018). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Barne-og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, (2009). Til barnets beste. Samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/til-barnets-beste---samarbeid-mellom-barnehagen-og-barneverntjenesten.pdf>

Barne-, ungdoms-og familiedirektoratet. (2018, 06 april). Er du bekymret for et barn eller en ungdom?. Hentet fra

https://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Vern_mot_overgrep/Vold_og_overgrep_mot_barn_og_unge_med_funksjonsnedsettelse/Er_du_bekymret_for_et_barn_eller_en_ungdom1/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018, 04 april). Fysisk vold. Hentet fra https://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Vern_mot_overgrep/Vold_og_overgrep_mot_barn_og_unge_med_funksjonsnedsettelse/Tegn_pa_vold_og_overgrep/Fysisk_vold/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018, 22 juni). Hjelpetiltak. Hentet fra https://bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Negativ_sosial_kontroll_tvangsekteskap_og_arsrelatert_vold_en_veileder_til_barnevernstjenesten/Fasene_i_en_barnevernssak_familie_og_sikkerhetsarbeid/Hjelpetiltak/

Barnevernloven. (1992). Lov om barnevernstjenester (LOV-1992-07-17-100) Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Baumann, D.J., Dalglish, L., Fluke, J.D., & Kern, H.D. (2011b). *The Decision Making Ecology*. Denver: American Humane Association

Beck, Kirk A., & Others. (1994). Knowledge, Compliance, and Attitudes of Teachers toward Mandatory Child Abuse Reporting in British Columbia. *Canadian Journal of Education*, 19(1), 15-29.

Bratterud, Å., Emilsen, K. (2013). *Barnehagen som barneverntiltak. Samarbeid mellom barnehage og barnevernstjeneste*. (Rapport nr. 23) Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS

Breilid, H. C. S. (2016, 12.februar). Taushetsplikt og opplysningsplikt. Hentet fra: <https://www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-arbeidsvilkar/sporsmal-og-svar/artikler-lov-og-rett/lov-og-rett-artikler/2017/taushetsplikt-og-opplysningsplikt/>

Creswell, J.W. (2014). *Research design: qualitative, quantitative, & mixed methods approaches* (4th ed.) Los Angeles, California: SAGE

Dalen, M (2004). *Intervju som forskningsmetode – En kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget

De nasjonale forskningsetiske komiteer. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene.

Falkiner, M, Thomson, D, Guadagno, B & Day, A (2017). Heads You Win, Tails I Lose: The Dilemma Mandatory Reporting Poses for Teachers. *Australian Journal of Teacher Education*, 2017 (9) 93-104.

Fauske, H, Willy, Lichtwarck, Bennin C & Buer, B.A. (2016). Tverrfaglig samarbeid i barnevernets beslutningsprosess. I Christiansen, Ø & Kojan, B (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 178-194). Oslo: Universitetsforlaget

Fluke, J.D., Baumann, D.J., Dagleish, L.I., & Kern, H.D. (2014). Decisions to Protect Children: A Decision Making Ecology. I: J.E. Korbin, & R.D. Krugman (red.), *Handbook of Child Maltreatment* (s. 463-476). Hentet fra: http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-007-7208-3_25

Gilbert, R., Kemp, A., Thoburn, J., Sidebotham, P., Radford, L., Glaser, D., & Macmillan, H. L. (2009). Child Maltreatment 2: Recognising and responding to child maltreatment. *The Lancet*, 373 (9658), 167–180.

Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Child maltreatment 1: Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), 68-81. doi:10.1016/S0140-6736(08)61706-7

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2.utg). Bergen: Fagbokforlaget

Jonassen, T. (2016, 17 oktober). Føles vanskelig å melde til barnevernet. Hentet fra <https://www.barnehage.no/artikler/foles-vanskelig-a-melde-til-barnevernet/426450>

Karlsson, V.A. (2016, 01 september). Barnehagene må melde til barnevernet. Hentet fra <https://fontene.no/fagartikler/barnehagene-ma-melde-til-barnevernet-6.47.395646.3c37233475>

Killén, K. & Olofsson, M. (2003). Rusmiddelproblemer og omsorg for barn. I Killén, K. & Olofsson, M. (Red.), *Det sårbare barnet. Barn, foreldre og rusmiddelproblemer.* (s.59-77). Oslo: Kommuneforlaget AS.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.* Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner* (2.utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Lindboe, K. (2011). *Barnevernloven: Lov om barnevernstjenester av 17. juli 1992 nr. 100.* (7.utg). Oslo: Gyldendal akademisk

NOU 2017:12. (2017). «Svikt og svik» *Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt.* Hentet fra <http://www.regjeringen.no/>

Postholm, M (2010). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier.* (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Rådmannen Tromsø Kommune. (2011). Veileder for håndtering av mistanke om seksuelle overgrep i barnehage og skole/sfo. Hentet fra <https://www.tromso.kommune.no/getfile.php/1892740.1308.bqvdxeyybq/Veileder+seks+overgrep+bhg+skole.pdf>

Smith, J., Larkin, M., & Flowers, P. (2009). *Interpretative phenomenological analysis : Theory, method and research*. Los Angeles: SAGE.

Statistisk sentralbyrå. (2018, 12.oktober). Barnehager. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige>

Statistisk sentralbyrå. (2019, 29. april). Barnevern. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/04443/tableViewLayout1/>

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (4.utg). Bergen: Fagbokforlaget

Thi-Nguyen-Vu, M. (2018). *Preschool Teachers' Decision-Making Process in Reporting Child Abuse*. (Doctoral Study, Walden University). Hentet fra <https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6516&context=dissertations>

Thomassen, M (2015). *Vitenskap kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Thoresen, I.T. (2017, 12.07). Kjenner du barnehagens plikter når omsorgen svikter? www.barnehage.no. Hentet fra <https://www.barnehage.no/artikler/kjenner-du-barnehagens-plikter-nar-omsorgen-svikter/427520>

Utdanningsdirektoratet. (2018, 15 februar). Tall og analyse av barnehager 2017. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/tall-og-analyse-av-barnehager-2017/barn-i-barnehagen/>

Vedlegg

- Informasjonsskriv og samtykkeerklæring
- Intervjuguide
- Godkjennelse av NSD

1. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Meldeplikt fra barnehage til barnevern”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forske på hvordan barnehageansatte forholder seg til meldeplikten til barnevernet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Mitt navn er Silje Olsen, jeg er 25 år og har en bachelorgrad som førskolelærer fra Høgskolen i Bergen. Jeg tar nå en mastergrad i barnevern på Universitetet i Bergen. Motivasjonen min for å utforme denne masteroppgaven kommer fra min bakgrunn som førskolelærer, og jeg ønsker å bruke kunnskap fra begge felt til å besvare min valgte problemstilling.

Formål

Prosjektets formål er å undersøke barnehageansattes opplevelser med meldeplikt til barnevernet. Jeg vil forske på hvilke erfaringer barnehagelærere har med meldeplikten, hvilke erfaringer de har og hva de opplever som utfordrende. Jeg ønsker at dere skal dele deres erfaringer og opplevelser med meg, slik at jeg kan få en større innsikt i tema.

Jeg har forståelse for at dette er et vanskelig tema, og at mange opplever utfordringer rundt dette. Det er viktig for meg å få frem mer kunnskap om hva barnehagelæreren opplever som vanskelig, og som kan være et dilemma, og derfor vil deres erfaringer og synspunkter være verdifull.

Målet med prosjektet er å få en bredere kunnskap om meldeplikten fra barnehage til barnevern, og hvordan barnehagens regler og rutiner har en sammenheng med barnevernets protokoller. Videre ønsker jeg å få innsikt i hvordan temaet utfordrer barnehagens virksomhet, praktisk, faglig og pedagogisk.

Problemstilling: ”Hvordan forholder barnehageansatte seg til meldeplikten til barnevernet?”

Prosjektet er i forbindelse med min masterstudie ved Universitetet i Bergen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

UiB – Universitetet i Bergen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker å spørre deg som er ansatt som pedagogisk leder i barnehage, og har 2 års erfaring eller mer. For å belyse prosjektets problemstilling er jeg avhengig av å kunne møte barnehagelærere og barnehageansatte som kan gi meg et innblikk i deres forhold til barnevernstjenesten. Utvalget av deltakere vil være et tilfeldig utvalg. Jeg henvender meg til 8-10 barnehagelærere.

Hva innebærer det for deg å delta?

Intervjuene jeg ønsker å gjennomføre vil bli tatt opp med hjelp av lydopptaker. Varigheten på intervjuene vil være ca 40-60 minutter. Navnene på de som deltar i intervjuet vil slettes så snart intervjuet er avsluttet. Lydbånd vil oppbevares konfidensielt, og bli slettet når forskningen avsluttes juni 2019. Anonymiserte transkripsjonene av intervjuene vil kunne bli brukt i videre forskning, alle personopplysninger vil da være slettet. Lydbåndet vil også makuleres etter endt undersøkelse.

Resultatene fra studien vil bli publisert som masteroppgave og eventuelt som en vitenskapelig artikkel.

Videre vil det ikke bli opplyst om hvilken kommune du arbeider i, og det vil heller ikke være mulig for tredjepersoner å kjenne seg igjen. Deltakerne i min studie er sikret full konfidensialitet, noe som vil si at jeg og min veileder Anette Christine Iversen har taushetsplikt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å

trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- *Det er bare jeg, og min veileder på masteroppgaven Anette Christine Iversen som vil ha tilgang til dine opplysninger.*
- *Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.*
- *Du vil som deltaker ikke kunne gjenkjennes ved publikasjon av oppgaven, og eventuelle navn vil være fiktive og ugjenkjennelig.*

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes i mai 2019. Navn og gitte opplysninger vil slettes ved prosjektets slutt, og innsamlet datamateriale (lydopptak) makuleres likedan.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Bergen har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Bergen ved Anette Christine Iversen (tlf: 55589894).
- Student, Silje Meland Olsen (tlf: 93451225).
- Vårt personvernombud: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Anette Christine Iversen

Student

Silje Meland Olsen

2. Intervjuguide:

Innledning

- 1) Hvilket yrke har du?
- 2) Hvor lenge har du jobbet som barnehagelærer/pedagogisk leder i barnehage?
- 3) Har du jobbet som pedagogisk leder fra starten av, eller har du også jobbet som assistent eller pedagogisk leder 2?

Bekymring for barn

- 1) Hva tenker du når ordet barnevern blir nevnt?
- 2) Har du noen ganger vært bekymret for et/flere av barn i barnehagen?
Har det skjedd flere ganger?
- 3) Hvordan opplevde du det å gjøre meldingen?
- 4) Hadde du noen å diskutere/snakke om bekymringen med?
- 5) Dersom du diskuterer bekymring med noen, hvem er det med?
- 6) Er det noe i etterkant du tenker du ville gjort annerledes?
- 7) Har det vært ganger du har vurdert å melde til barnevernet, men ikke gjort det? Kan du

fortelle litt om det?

8) Hvilke ulike tegn på omsorgssvikt eller mishandling har du opplevd på jobb?

Hvordan opplevde du samspillet mellom foreldre og barn i disse sakene?

9) Har du noen bekymringsfulle tegn som du fokuserer ekstra på?

10) Hva må til for at du skal sende en bekymringsmelding?

Samarbeid med barnevernstjenesten

1) Hva legger du i begrepet meldeplikt?

2) Hvordan håndterer du din bekymring for barn i barnehagen?

3) Hvilke dimensjoner, momenter eller poenger har du fokus på i bekymringen som fører til å sende bekymringsmelding til barneverntjenesten?

4) Hvilken håndtering/prosedyrer har barnehagen i forhold til bekymringsmeldinger til barnevernstjenesten?

5) Hvordan er legitimiteten til barneverntjenesten og holdningene til denne hos ledelsen ved barnehagen?

6) Hvordan opplever du at tilstrekkelig med informasjon om meldeplikt og barnevernstjenesten generelt er implementert i barnehagens ledelse?

7) I hvilken grad føler du deg sikker i de situasjoner det er aktuelt å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten?

8) Har du vært på samarbeidsmøte med barnevernstjenesten?

Hvis ja: Kan du forklare hvordan et slikt møte foregår?

9) Ble dine kolleger i barnehagen som ikke kunne delta på møtet informert og fikk kjennskap til det som ble snakket om under møtet?

10) Opplever du at barnevernstjenesten er en viktig samarbeidspartner for barnehagen?

Kan du fortelle litt om dine erfaringer rundt dette samarbeidet?

11) Hvordan opplever du at tilbakemeldingen fra barnevernet er etter at du har sendt en bekymringsmelding?

12) Kan du fortelle litt om din opplevelse av å utøve meldeplikten til barnevernstjenesten?

- Hva syntes du er bra med samarbeidet?

- Hva syntes du er dårlig med samarbeidet?

13) Tenker du at samarbeidet med barnevernstjenesten påvirker i hvilken grad du sender inn bekymringsmelding?

Avslutning

- 1) Har du noen tanker/ideer på hva barnevernstjenesten kunne gjort annerledes for å få til et bedre samarbeid med barnehagen?
- 2) Har du noen tanker/ideer på hva barnehagen kunne gjort annerledes for å få til et bedre samarbeid med barnevernstjenesten?
- 3) Har du noen spørsmål til meg?

3. Godkjenning av NSD

Vurdering (1)

08.11.2018 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 08.11.2018, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.05.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

Det tas høyde for at vil kunne komme frem og bli registrert enkelte opplysninger om tredjepersoner (kollegaer). Lovlig grunnlag for behandlingen vil være utførelse av en oppgave i allmennhetens interesse, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e, jf. art. 6 nr. 3, jf. personopplysningsloven § 8.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge deltakerne kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som deltakerne vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge eventuelle tredjepersoner kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), og protest (art. 21). Det kan unntas fra informasjonsplikt overfor tredjepersoner etter art. 14 nr. 5 b), der personopplysninger ikke har blitt samlet inn fra den registrerte. Opplysninger om tredjepersoner vil bli anonymisert og personvernulempen vurderes som lav.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Eva J B Payne
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Meldeplikt eller meldesvikt?

Referansenummer

880892

Registrert

24.09.2018 av Silje Meland Olsen - Silje.O@student.uib.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Bergen / Det psykologiske fakultet / Hemil-senteret

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Anette Christine Iversen, anette.iversen@uib.no, tlf: 55589894

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Silje Meland Olsen, silje.o@student.uib.no, tlf: 93451225

Prosjektperiode

13.08.2018 - 31.05.2019

Status

08.11.2018 - Vurdert